

Důvodová zpráva

Obecná část

1. Zhodnocení platného právního stavu, včetně zhodnocení současného stavu ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, nabyl účinnosti dnem 1. července 2001 (s výjimkou ustanovení § 6 odst. 2, které nabylo účinnosti až dnem 1. ledna 2006).

Hlavním nedostatkem stávající právní úpravy vedení matrik se jeví decentralizovanost státní matriční evidence, která neumožňuje efektivní a rychlé využívání údajů z ní. Neumožňuje také poskytování údajů z matrik oprávněným osobám na kterémkoli matričním úřadě, ale jednotlivé žádosti je možné vyřizovat jen na místně příslušných matričních úřadech.

Vedle toho vyšla najevo z matriční praxe potřeba modernizace řešení některých matričně relevantních situací. Většina příslušných návrhů byla předmětem legislativního řešení již v předchozím volebním období Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky; konkrétně se jednalo o sněmovní tisk č. 593, jehož projednávání však skončilo před druhým čtením (závěry projednání ve výboru pro veřejnou správu a regionální rozvoj byly v nyní předkládaném materiálu zohledněny). Konkrétní dílčí nedostatky se vyskytují na úseku nahlížení do matričních knih a sbírek listin a pořizování si dokladů z nich. Problémy jsou i v příslušnosti matričních úřadů při narození nebo úmrtí v dopravním prostředku. Některé nedostatky stávající právní úpravy jsou též v oblasti jména a příjmení. Existují i nedostatky v nemožnosti činit zápisy do matričních knih na základě zahraničních dokladů o změně pohlaví. Praxe ukázala potřebu definovat, jak lze prokazovat totožnost v rámci matričních agend.

Současný právní stav nemá negativní dopady ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen.

2. Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy, včetně dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Hlavními principy, které má navržená právní úprava implementovat, jsou princip dobré správy a ochrana práva na rodinný a soukromý život.

Zásadní změnu do stávajícího systému vedení matrik a matriční praxe by mělo přinést zavedení matričního informačního systému, který je připravován v rámci projektu Podpora elektronizace vybraných oblastí veřejné správy v gesci Ministerstva vnitra. V předkládaném návrhu novely zákona o matrikách je právně zakotven matriční informační systém jako agendový informační systém veřejné správy, jehož správcem bude Ministerstvo vnitra. V rámci navrhované právní úpravy jsou specifikovány struktura a obsah matričního informačního systému, vymezena nová role vybraných zastupitelských úřadů České republiky při výkonu matriční agendy, upraven postup pro vydávání matričních dokladů a poskytování údajů z matričního informačního systému.

Spuštění matričního informačního systému se podle aktuálního harmonogramu předpokládá k 1. lednu 2027. Předtím je však nutno upravit nekompatibilní systémy matričních úřadů tak, aby byly schopny matriční údaje vedené elektronicky od 1. ledna 2006 sdílet v jednotném formátu. Poté bude možné přenést data do společné databáze. Za účelem vytvoření dostatečného časového prostoru pro úpravu systémů a pro migraci dat, má

navrhovaná právní úprava dělenou účinností. Technická specifikace pro sjednocení formátu dat a další technické detaily matričního informačního systému budou upraveny národním standardem pro elektronické vedení matrik (dále jen „národní technický standard“), který vydá Ministerstvo vnitra.

Předložený návrh novely tedy zahrnuje i legislativní řešení problémů na úseku matrik, které obsahoval sněmovní tisk č. 593, a některé poslanecké pozměňovací návrhy, s nimiž Ministerstvo vnitra souhlasilo.

Jelikož matriční právní předpisy vycházejí z hmotněprávní úpravy rodinného práva, je třeba promítnout některé z navrhovaných změn též do občanského zákoníku; konkrétně se jedná o oblast určování otcovství, jména a příjmení. Současně dochází ke změně zákona o správních poplatcích, zákona o zvláštních řízeních soudních a zákona o ověřování. V souvislosti se zavedením matričního informačního systému se dále navrhuje změna zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení a zákona o státní statistické službě.

K části první – změna zákona o matrikách

V novele zákona o matrikách se nově upravují, resp. doplňují, ustanovení týkající se zejména:

- zavedení matričního informačního systému, jeho obsah a pravidla pro vedení tohoto systému,
- stanovení matričních úkonů, které budou nově vykonávat vybrané zastupitelské úřady České republiky s připojením na matriční informační systém,
- povinnosti splňovat při vedení matrik požadavky stanovené národním technickým standardem převádět dosud pouze rukopisně vedené zápisy do elektronické podoby a pořizovat digitální kopie zápisů,
- ověřování doslovných výpisů z matričních knih krajskými úřady, magistráty měst Brna, Olomouce a Plzně a Magistrátu hl. m. Prahy (dále jen „krajský úřad“) a obecními úřady obcí s rozšířenou působností (dále též jako „ORP“) pro použití v cizině,
- obsahu sbírky listin,
- postupu při vydávání matričních dokladů a poskytování údajů z matričního informačního systému,
- vydávání kopie sbírky listin,
- nahlížení do matriční knihy fyzickou nebo právnickou osobou, která prokáže, že je to nezbytné k prokázání jejích právních nároků v cizině nebo vydávání matričních dokladů takové osobě,
- příslušnosti matričního úřadu k zápisu narození a úmrtí, které nastalo v dopravním prostředku, včetně případů, kdy ani po následném dalším šetření nelze zjistit místo narození nebo úmrtí,
- prokazování totožnosti fyzické osoby podle zákona o matrikách,
- prohlášení o užívání jednoho, popř. dvou jmen osobou po nabytí státního občanství České republiky, má-li v matriční knize v České republice zapsána více než dvě jména,
- místa a doby vstupu do registrovaného partnerství,
- užívání jména/jmen a jména po otci po nabytí státního občanství České republiky,
- zápisu příjmení do zvláštní matriky,
- změny příjmení za trvání manželství,
- příjmení nezletilých dětí,
- příjmení po osvojení,

- dodatečného záznamu o změně pohlaví provedené v cizině,
- zmocnění Ministerstva vnitra ke stanovení výčtu zastupitelských úřadů České republiky s přístupem do matričního informačního systému prováděcím předpisem,
- rozšíření zmocnění Ministerstva vnitra ke stanovení postupů při zapisování do matričního informačního systému.

K části druhé – změna občanského zákoníku

Novela si v obecné rovině klade za cíl rozšíření práv osob v oblasti určování rodičovství a změn příjmení, popřípadě volbu vhodnějších prostředků k naplnění těchto práv.

V oblasti určování rodičovství je navrhováno rozšíření využití existující možnosti zjednodušeným způsobem konsenzuálně vyloučit domněnku otcovství svědčící manželů matky a současně založit vyvratitelnou domněnku svědčící jinému muži, který je biologickým otcem dítěte.

V oblasti změn příjmení se navrhuje umožnit manželům i po uzavření manželství prohlásit, že příjmení jednoho z manželů bude příjmením společným, k němuž bude druhý připojovat své dosavadní příjmení. Spektrum možností se navrhuje rozšířit také v oblasti změn příjmení v souvislosti s osvojením. Předně se navrhuje nově umožnit i nezletilému osvojení ponechat si za určitých předpokladů své dosavadní příjmení. Naopak v případě osvojení zletilého se navrhuje připustit i možnost přijmout osvojitelovo příjmení.

Nově se navrhuje ze soudů na matriční úřady přenést pravomoc přijmout prohlášení týkající se příjmení ve věcech osvojení. Dále se nepovažuje za důvodné časově limitovat možnost rozhodnout o konečné podobě příjmení skončením samotného soudního řízení o osvojení.

Dalším významným cílem novely je promítnout do důsledku obecnější požadavek, podle něhož by mělo dítě, které dosáhlo určitého věku, souhlasit se změnou svého osobního jména nebo příjmení. Tento požadavek je v platné právní úpravě přítomen zatím jen dílčím způsobem (kupříkladu u změny příjmení dítěte, jehož otec není znám, v důsledku uzavření manželství jeho matky). Vychází se přitom z předpokladu, že osobní jméno a příjmení člověka tvoří svébytný prostředek jeho (sebe)identifikace (tím spíše s postupujícím věkem), přičemž osoba, která dosáhla určitého stupně rozumové a volní vyspělosti, by měla mít kontrolu nad jeho případnými změnami v důsledku různých právních skutečností (změny příjmení rodičů, osvojení atd.).

K části třetí – změna zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

Technická změna souvisí se zavedením matričního informačního systému a nahrazuje stávající plnění oznamovací povinnosti matričních úřadů vůči České správě sociálního zabezpečení (zasílání úmrtního listu datovou schránkou) automatickým přenosem dat mezi informačními systémy.

K části čtvrté - změna zákona o státní statistické službě

Technická změna umožní plnění zpravodajské povinnosti matričních úřadů vůči Českému statistickému úřadu elektronicky, a tudíž eliminovat zasílání papírových formulářů, které jsou vedle elektronické formy stále uplatňovány. Smyslem změny je urychlení přenosu informací a současně snížení administrativní zátěže matrikářů.

K části páté – změna zákona o evidenci obyvatel

Oprava zjištěných nedostatků v úpravě zastoupení při ohlašování změny místa trvalého pobytu.

K části šesté - změna zákona o správních poplatcích

Navrhuje se provedení změn u správního poplatku za změnu příjmení a u správního poplatku za vydání povolení vstoupit do registrovaného partnerství mimo stanovenou dobu nebo místo.

K části sedmé - změna zákona o ověřování

Dochází ke sjednocení textu zákona o ověřování s matričním zákonem, pokud jde o prokazování totožnosti fyzické osoby. V zákoně o ověřování se upřesňuje, že jako průkaz totožnosti se uznává též průkaz totožnosti občana smluvního státu Dohody o Evropském hospodářském prostoru nebo Švýcarské konfederace. Zároveň se upouští od prokazování totožnosti řidičským průkazem, protože matriční úřady ani ověřující úřady nemají přístup do evidence řidičských průkazů a nemohou tedy vyhodnotit validitu předkládaného řidičského průkazu.

K části osmé – změna zákona o zvláštních řízeních soudních

Změny zákona o zvláštních řízeních soudních navazují na navrhované změny v občanském zákoníku týkající se určování otcovství a vypuštění pravomoci soudu rozhodovat o příjmení v souvislosti s osvojením.

Dopady navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Navrhovaná právní úprava je v souladu se zákazem diskriminace, neboť nezavádí žádné rozdíly na základě pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení. Navrhovaná právní úprava nemá bezprostřední ani sekundární dopady na rovnost mužů a žen a nevede k diskriminaci jednoho z pohlaví.

3. Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy v jejím celku

Hlavní část navrhovaných změn souvisí s právním zakotvením nového matričního informačního systému. Zavedení matričního informačního systému usnadní výměnu informací mezi matričními úřady navzájem i s ostatními informačními systémy a urychlí oznamovací povinnost matrik. Díky tomu bude možné omezit místní příslušnost matričních úřadů a ve vymezených případech bude umožněno úplné elektronické podání (např. prohlášení o užívání jména v jiném tvaru, žádost o vydání osvědčení pro uzavření církevního sňatku nebo žádost o doslovný výpis z matriční knihy), což přiblíží služby občanům; občané v zahraničí si budou moci požádat o některé matriční úkony u zastupitelských úřadů České republiky.

Shora zmiňované nedostatky na úseku matrik, jména a příjmení přinášejí jak matričním úřadům, tak fyzickým a někdy i právníckým osobám zbytečné obtíže. Ačkoli občané i jiné dotčené osoby nepřicházejí do kontaktu s matrikami každodenně, jde o agendu, která je pro život v moderním státě klíčová. Matriky jsou základní evidencí, na jejímž základě jsou budovány všechny existující veřejné rejstříky i státní evidence. Její bezproblémové fungování je zásadním zájmem státu i osob v matrikách vedených nebo osob, které matriky ze zákonem stanovených důvodů potřebují využít.

Agenda matrik úzce souvisí s právní úpravou rodinného práva, ze kterého vychází, proto je současně navrhována i novelizace některých ustanovení občanského zákoníku. Některé identifikované problémy totiž nelze řešit bez souběžné změny relevantních

ustanovení občanského zákoníku. Naopak některé změny občanského zákoníku je nutno promítnout do navazujících ustanovení zákona o matrikách.

Nezbytnost navrhované úpravy v oblasti určování otcovství tkví v tom, že zákon v některých životních situacích klade neproporcionální překážky k dosažení souladu mezi biologickým a právním rodičovstvím. Nezbytnost vypuštění úpravy, podle níž může v oblasti určování a popírání otcovství za zletilého, který není plně svéprávný, právně jednat jeho opatrovník, je odůvodňována jak z teoretických hledisek (jde o záležitosti statusu osoby), tak ryze praktických ohledů (opatrovníkovi nemohou být známy podrobnosti zakládající či vyvracející otcovství).

Obdobné, ne vždy důvodné, překážky jsou spatřovány také v právní úpravě změn příjmení. Projevuje se to různými druhy omezení, která jsou časová (možnost volby příjmení podle § 660 písm. c) občanského zákoníku jen při uzavření manželství), věcná (nezletilý si při osvojení nemůže ponechat dosavadní příjmení) nebo administrativní (podmíněnost určitých změn příjmení rozhodnutím soudu).

Nezbytnost toho, aby ten, kdo dovršil určitý věk, musel vyslovit souhlas s jakoukoli změnou svého osobního jména nebo příjmení, plyne již z konceptu postupně nabývané svéprávnosti a participačních práv dítěte. Vychází se z toho, že osobní jméno a příjmení tvoří podstatný aspekt osobnosti, nad nímž by měla mít dostatečně rozumově a volně vyspělá osoba kontrolu.

4. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Ustanovení čl. 2 odst. 3 Ústavy České republiky zakotvuje zásadu legality, když stanoví, že státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon. Obdobně čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod zakotvuje, že státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.

Čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod obsahuje zásadu přiměřenosti zásahu do základních práv a svobod. Listina základních práv a svobod ve svém čl. 10 odst. 2 dále stanoví, že každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do svého soukromého a rodinného života.

Návrh zákona je s těmito ustanoveními v souladu, není v rozporu ani s jinými ustanoveními právních předpisů tvořícími ústavní pořádek.

5. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie

Obecné právní zásady práva Evropské unie danou problematiku výslovně neupravují. Předkládaný návrh zákona je plně slučitelný s právními předpisy Evropské unie.

Upravované oblasti se dotýká judikatura soudních orgánů Evropské unie a Evropského soudu pro lidská práva, zejména pokud jde o oblast jména a příjmení, a to ve vztahu k čl. 18 a 21 Smlouvy o fungování Evropské unie a čl. 8 a 14 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. S touto judikaturou je stávající znění zákona o matrikách v souladu a návrh zákona do otázek přímo řešených zmiňovanou judikaturou nezasahuje.

6. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Mezinárodní smlouvy, jimiž je Česká republika vázána, upravují ve svých ustanoveních dotčenou oblast výslovně pouze velmi okrajově. O problematice přijetí příslušníků národnostních menšin se zmiňuje i čl. 10 odst. 4 bod 5. Evropské charty regionálních či menšinových jazyků. Do zmiňovaného závazku však návrh novely nijak nezasahuje a tento závazek plně pokrývá stávající právní úprava.

7. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, dále sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, a dopady na životní prostředí

Návrh nebude mít žádné negativní dopady na podnikatelské prostředí ani na specifické skupiny obyvatel jako jsou osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením. S navrhovanou změnou nejsou spojeny ani žádné negativní dopady na životní prostředí. Návrh se může dotknout příslušníků národnostních menšin. Návrh počítá s určitým omezením práva na podání žádosti o užívání jména, popřípadě jmen a příjmení v jazyce národnostní menšiny. Tuto žádost bude totiž možno podat bezplatně pouze jednou. Veškeré další žádosti o uvedení téhož jména nebo příjmení v jazyce národnostní menšiny budou posuzovány jako žádosti o změnu jména nebo příjmení a budou podléhat správnímu poplatku. Důvodem je zamezení zneužívání tohoto institutu. K reálnému omezení výkonu tohoto práva u osob, které je využívají v souladu s jeho zamýšleným účelem, by však dojít nemělo.

V případě matričního informačního systému nebude mít návrh žádné dopady na podnikatelské prostředí.

Náklady se nepředpokládají u zastupitelských úřadů České republiky, kterým by měly vzniknout nové povinnosti spuštěním nového informačního systému. Rovněž u dalších dotčených subjektů se nepředpokládají vyšší náklady.

Pokud jde o státní rozpočet, je situace jiná. Technické řešení projektu eMatrika zpracované v roce 2021 Národní agenturou pro komunikační a informační technologie (NAKIT) předpokládá náklady na vybudování matričního informačního systému ve výši přibližně 80 milionů korun.

Současně bude matriční informační systém propojen s dalšími informačními systémy veřejné správy (evidence obyvatel, cizinecký informační systém). Projekt zahrnující vybudování a zprovoznění matričního informačního systému by měl být financován z prostředků integrovaného regionálního operačního programu (IROP) 2021-2027.

Přibližný odhad nákladů je uveden níže.

Odhad ceny projektu

Položky	Odhad cena v Kč bez DPH
Vybudování MIS	80 mil.
Zprovoznění MIS, migrace dat, napojení na další IS VS a Portál	85 mil.

veřejné správy/ Portál občana; pilotní provoz MIS	
Cena celkem	165 mil.

Školení uživatelů matričního informačního systému a s tím spojená výroba školících materiálů je odhadována na necelých 16 mil. Kč, viz tabulka.

Počet zaměstnanců územních samosprávných celků zařazených do MÚ	2500
Rozsah školení (v h)	16
Průměrná cena školení za hodinu	400 Kč
Náklady na školení	6 400 Kč
Celkové náklady na školení	16 mil. Kč

Navrhovaná právní úprava předpokládá u přípravy spuštění matričního informačního systému zvýšené **nároky na rozpočty obcí**. Novela zákona zakládá povinnost pro matriční úřady skenovat obsah listinných matričních knih tak, aby mohly být přiloženy k elektronickým matričním knihám v rámci matričního informačního systému. Aktuálně je 760 matričních úřadů, u kterých se jeví potřeba pořídit nové kopírky umožňující skenování ve formátu A3. Základní odhad nákladu na nové technické vybavení při průměrné ceně za jeden kopírovací stroj cca 26 tis. Kč činí cca 19,8 mil. Kč.

Ke změně navrhované v souvislosti se stanovením jednotného formátu dat matričních událostí, matričních skutečností, změn a oprav vedených pomocí výpočetní techniky lze konstatovat, že z technického hlediska je doplnění stávajících systémů proveditelné v řádech „člověkohodin“.

Přes výše uvedené však nelze vyloučit, že některým matričním obcím může určitý druh nákladů vzniknout, pokud jejich smlouvy s dodavateli elektronického řešení neobsahují ustanovení o automatickém a bezplatném přizpůsobení systému vedení matriky pomocí výpočetní techniky nově vzniklým legislativním požadavkům. Podle výsledků průzkumu Ministerstva vnitra provedeného za účelem zjištění využívání výpočetní techniky matričními úřady 111 matričních obcí nemá ve smlouvách s dodavateli taková ustanovení, základní odhad nákladů je celkem 5 mil. Kč.

Náklady mohou vzniknout také u matričních obcí, které v současnosti nejsou přímo připojeny k Centrálnímu místu služeb (dále jen „CMS“). Zatímco krajské úřady a krajská datová centra a další vybrané úřady (zpravidla obce s rozšířenou působností) jsou připojeny k CMS, většina dalších matričních úřadů tímto připojením nedisponují. Vzhledem k tomu, že matriční informační systém bude integrován v rámci sítě Ministerstva vnitra do komunikační sítě CMS a bude využívat její služby, je nutné zajistit připojení matričních úřadů do sítě CMS z důvodu vzájemné bezpečné komunikace pro přenos dat. Za uvedené připojení bude zodpovědný matriční úřad. Počet takových úřadů aktuálně není znám, což limituje možnost vyjádření kvantifikovaných dopadů.

Vznikem matričního informačního systému nevznikají sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením.

Pokud se jedná o navrhované změny v zákoně o správních poplatcích, rozpočtové dopady lze jen obtížně kvantifikovat. Lze ale odhadovat, že navrhované změny (1. zrušení možnosti povolit změnu jména a příjmení dítěte svěřeného do náhradní rodinné péče, a tedy zrušení odpovídajícího správního poplatku, 2. zavedení osvobození od správního poplatku

u změny příjmení jednoho partnera na příjmení druhého partnera za trvání registrovaného partnerství, 3. zpoplatnění povolení možnosti vstoupit do registrovaného partnerství mimo místo a dobu k tomu obcí určené) s ohledem na malý počet případů nebudou mít výraznější vliv na objem financí.

8. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Okruh osobních údajů, které by matriční úřady měly zpracovávat, se návrhem zákona nerozšiřuje. Návrh zákona ovšem mění stávající postupy na úseku vedení matriční agendy oproti současné právní úpravě v oblasti zpracování osobních údajů. Osobní údaje budou kromě zápisů v matričních knihách a sbírkách listin zpracovány a uchovány v matričním informačním systému, jehož správcem bude Ministerstvo vnitra, a který bude splňovat určující kritéria významného informačního systému podle vyhlášky č. 317/2014 Sb., o významných informačních systémech a jejich určujících kritériích, ve znění pozdějších předpisů. Musí tedy splňovat přísné podmínky bezpečnosti informací a dále tak zachovávat důvěrnost, integritu a dostupnost informací a dat. Data jsou neveřejná, přístup do matričního informačního systému budou mít přes zabezpečené rozhraní pouze oprávnění uživatelé a každý jejich úkon bude v systému zaznamenáván.

Ministerstvo vnitra zajistí ochranu osobních údajů přijetím potřebných interních předpisů a dále bude muset být ze strany ministerstva přijata provozní a technická dokumentace. Součástí těchto dokumentů bývá zpravidla i stanovení technických a organizačních opatření k zajištění ochrany osobních údajů, tj. stanovení opatření k zajištění objektové, personální a administrativní bezpečnosti. Těmito opatřeními se například rozumí zabezpečení prostorů kanceláří, seznamování se s osobními údaji v zabezpečeném informačním systému, včetně stanovení přístupových práv oprávněným osobám a zamezení přístupu k osobním údajům neoprávněným osobám (ukončení příslušné programové aplikace, řádné odhlášení ze systému, dodržení zásady „čistého stolu“, uzamčení kanceláře, uložení dokumentů listinného charakteru do bezpečné schránky atd.). Rovněž je zde zahrnuta povinnost mlčenlivosti oprávněných osob o skutečnostech, se kterými se při výkonu své činnosti seznámily či zajištění zabezpečeného předávání informací mezi oprávněnými osobami. Dokumentace o přijatých technických a organizačních opatřeních bude řádně vedena a pravidelně aktualizována.

Pro účely nahlížení do matričních knih nebo provádění výpisů z nich, stejně jako pro účely získání potvrzení o údajích zapsaných v matričních knihách či doslovného výpisu z matriční knihy, zůstává zachováno pravidlo, že okruh oprávněných osob je omezen zákonem stanovenými důvody, přičemž pro zmocnění, aby výše popsaná oprávnění mohl vykonat zmocněnec oprávněné osoby, se vyžaduje úředně ověřený podpis zmocnitele. V případech, kdy bude umožněno vyřadit službu elektronicky, se bude fyzická osoba prokazovat svou elektronickou identitou prostřednictvím identifikačních prostředků podle zákona č. 250/2017 Sb., o elektronické identifikaci, ve znění pozdějších předpisů.

Navrhuje se též umožnit, aby poskytovatel zdravotních služeb, v jehož zdravotnickém zařízení došlo k narození dítěte, mohl předat matričnímu úřadu dokumenty nebo jejich kopie, které jsou potřebné k zápisu do knihy narození. Půjde ale pouze o ty dokumenty, které mu rodiče dítěte sami předají, přičemž povinnosti poskytovatele zdravotních služeb stran ochrany osobních údajů nejsou navrhovanou právní úpravou jakkoli dotčeny.

9. Zhodnocení korupčních rizik (CIA)

Zhodnocení korupčních rizik bylo provedeno podle metodiky CIA (Corruption Impact Assessment; Metodika hodnocení korupčních rizik), kterou uveřejnil Vládní výbor pro koordinaci boje s korupcí.

Právní úprava jako celek nevybočuje z rámce obvyklých principů obdobných právních úprav a je plně v souladu s obecnými právními úpravami v tomto směru. Návrh zákona rozšiřuje kompetence orgánů veřejné správy v souvislosti se zavedením matričního informačního systému, a to pouze v míře nezbytně nutné pro plnění úkolů matriční agendy. Předkládaný návrh zákona oproti dosavadní právní úpravě korupčního rizika nijak nezvyšuje a případná nová korupční rizika omezuje na minimum opatřeními regulujícími přístup správních úřadů do matričního informačního systému.

Navržená právní úprava se shoduje se známou dobrou praxí a neobsahuje procesy ani sankce, které by se jevily jako nepřiměřené ve srovnání se stávající právní úpravou.

9.1 Přiměřenost

Navrhovaná právní úprava využívá stávajících konceptů a procesů, které již v právním řádu České republiky existují, které se osvědčily a u nichž je míra korupčních rizik v přijatelných mezích.

Rozsah množiny subjektů, na něž se návrh zákona vztahuje, je odpovídající účelu navrhované právní úpravy. Návrhem zákona nedochází k excesivnímu rozšíření kompetencí orgánů veřejné správy, pouze se navrhuje efektivnější výkon těchto kompetencí za využití poznatků technického pokroku.

9.2 Jednoznačnost

Navrhovaná právní úprava je určitá a obsahuje přesné vymezení práv a povinností dotčených orgánů a osob, které by měla být veřejná správa schopna kontrolovat a vynucovat.

Sankce za porušení práv a povinností vyplývajících z navrhované právní úpravy jsou rovněž vymezeny zcela jednoznačně.

9.3 Rozhodování a rozhodovací pravomoc

Rozhodování o právech a povinnostech jiných osob, respektive s jakýmkoli dopady výlučně na jiné osoby, vykazuje jistý korupční potenciál již z podstaty věci. Návrh zákona jednoznačně stanoví, které orgány jsou příslušné k rozhodování v daných věcech. Všechny postupy v rámci řízení jsou v souladu a vyplývají ze zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, a příslušných právních předpisů. Okruh práv a povinností, o kterých bude možno podle novely zákona na úseku matrik rozhodovat, se nerozšiřuje.

9.4 Kontrolovatelnost rozhodování

Z hlediska kontrolovatelnosti rozhodování návrh zákona využívá existující instituty zavedené správním řádem a nové nezavádí.

9.5 Odpovědnost

Z návrhu zákona je zřejmé, který správní orgán je kompetentní v dané věci rozhodovat. V řízení, v němž se rozhoduje o právech, právech chráněných zájmech nebo povinnostech občanů, se postupuje podle správního řádu a zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů. K projednání přestupků jsou

zásadně příslušné obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Přestupky podle zákona o matrikách mají základní dobu promlčení 1 rok.

Z hlediska soustředění pravomocí nepřináší navrhovaná právní úprava jejich nadměrné soustředění u jednoho orgánu, zároveň však nedochází ani k rozdělení pravomocí mezi vyšší počet neurčitých osob. Osoby odpovědné za konkrétní rozhodnutí lze jasně identifikovat.

Na postupy při výkonu matriční agendy dopadá plně zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů.

9.6 Opravné prostředky

Řízení upravená v rámci navrhované právní úpravy jsou navázána především na správní řád a zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, které poskytují nástroje pro účinnou obranu proti nesprávnému postupu orgánu veřejné správy napříč nejrozličnějšími oblastmi právní úpravy. Z toho vyplývá i možnost podávat řádné, případně i mimořádné opravné prostředky. Zvláštní nástroje nejsou stanoveny.

9.7 Kontrolní mechanismy

Navrhovaná právní úprava staví na již existujících vztazích správní nadřízenosti a podřízenosti mezi jednotlivými správními orgány. Zastupitelské úřady České republiky vykonávající konzulární činnosti na úseku matriční agendy, včetně nových činností doplněných se zavedením matričního informačního systému, které jsou stanoveny v navrhovaném právním předpisu, bude kontrolovat Ministerstvo zahraničních věcí.

9.8 Transparentnost a otevřená data

Návrh zákona stanovuje povinnost matričním úřadům a vybraným zastupitelským úřadům České republiky poskytovat oprávněným osobám informace z matričního informačního systému. Informace mohou být poskytnuty jen oprávněným osobám, které určí novela zákona, a vždy na základě žádosti. Veřejně přístupné budou pouze údaje ze seznamu odborně doložených jmen, která budou zveřejňována v podobě otevřených dat.

10. Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu

Navrhovaná právní úprava nemá přímé dopady na bezpečnost ani obranu státu. Hledisko kybernetické bezpečnosti matričního informačního systému je zohledněno při přípravě projektu matričního informačního systému v souladu s právními předpisy na úseku kybernetické bezpečnosti.

11. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy se zásadami digitálně přívětivé legislativy

Návrh zákona bude součástí tzv. digitální legislativy (zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů či zákon č. 12/2020 Sb., o právu na digitální služby a o změně některých zákonů). Údaje ze základních registrů jsou využívány pod kódy agend A414 pro matriky a A416 pro

registrované partnerství. V rámci plánu digitalizace je již stanovena variace obslužných kanálů, prostřednictvím kterých bude umožněno provádět digitální úkony a vyřizovat služby.

Vedle již využívaných kanálů jako je datová schránka nebo uznávaný elektronický podpis bude umožněno využít také samoobslužný portál, respektive Portál občana, jakožto transakční část Portálu veřejné správy. Občan bude mít přístup k definovaným službám po jednoznačné identifikaci prostředkem pro elektronickou identifikaci vydaného v rámci kvalifikovaného systému elektronické identifikace a některých elektronických aplikací. Autentizace i autorizace úředníků bude řádně zajištěna a spravována centrálně prostřednictvím Jednotného identitního prostoru a Katalogu autentizačních a autorizačních služeb.

Využívání uvedených systémů nepředstavuje nadstandardní zatížení klientů, protože je využíváno běžných funkcionalit, které poskytují standardní prohlížeče internetu. Navržené řešení představuje úspory související s administrativou, avšak úředníci budou muset projít metodickým školením nového informačního systému. Návrh zákona počítá i s možností občana získat údaje, které jsou o jeho osobě vedeny v matričním informačním systému, opět na základě prostředku pro elektronickou identifikaci. Informování občana o vyřízení služby, např. zpráva o možnosti vyzvednutí druhopisu matričního dokladu, může probíhat prostřednictvím elektronických prostředků – datové schránky, elektronické pošty či textové zprávy zasílané na mobilní telefon.

11.1. Budování přednostně digitálních služeb

Návrh zákona představuje přelom v oblasti práce matričních úřadů a dalších orgánů, neboť při elektronickém pořizování zápisu budou odpovídající údaje o fyzické osobě předvyplněny údaji ze státních evidencí, nebude tak nutné opakovaně přepisovat již existující údaje (např. o rodičích narozeného dítěte). Matriční úřady budou mít prostřednictvím matričního informačního systému k dispozici elektronické údaje zapsané libovolným matričním úřadem na území ČR a u matričních událostí, které nastanou po spuštění matričního informačního systému, bude k dispozici i kompletní historie zápisů. V neposlední řadě je to automatizace plnění oznamovací povinnosti, která je navázaná na výkon matriční činnosti. Ministerstvo vnitra, gestor agendy matrik, se stane správcem matričního informačního systému, jehož prostřednictvím získá možnost čerpání statistických údajů, což umožní optimalizaci jejího výkonu, případně i lepší zacílení kontrolní činnosti. Z pohledu občana již nebude nutné předkládat množství dokladů matričnímu úřadu, který je získá na základě prokázání totožnosti žadatele ze státních evidencí. Matriční agenda bude přiblížena občanovi prostřednictvím rušení místní příslušnosti u některých matričních skutečností. Jak již bylo zmíněno, občan také bude moci po prokázání své elektronické identity podat elektronickou žádost řadou obslužných kanálů, včetně Portálu občana. Návrh zákona dále upravuje řadu dalších činností a služeb, které zavádí jednak v podobě digitální, ale zároveň je občanovi ponechána možnost osobní či listinné formy jejich vyřízení.

11.2. Maximální opakovatelnost a znovupoužitelnost údajů a služeb

Zásada znovupoužitelnosti údajů a služeb byla zohledňována od samého začátku projektu matričního informačního systému. Zápis údajů souvisejících s matriční událostí, matriční skutečností, jejich opravou a změnou proběhne pouze dvakrát, jednou do rukopisně vedené matriční knihy a jednou elektronicky, kdy matrikář zadá data do matričního informačního systému, který bude poskytovatelem primárních údajů pro státní evidence, následně data nepřepisuje. Plnění oznamovací povinnosti vůči dalším agendám/ organizacím probíhá automatizovaně.

Jak bylo uvedeno již výše, při elektronickém pořizování zápisů budou údaje předvyplněny ze státních evidencí, což odstraní opakované přepisování již evidovaných údajů. Navrhovaná legislativa zajistí, že subjekt údajů nebude nucen opakovaně předkládat množství dokladů na matričním úřadu, neboť na základě prokázání totožnosti občana, jehož se zápis v matriční knize týká, získá matrikář všechny požadované údaje ze státních evidencí, aby mohl ověřit správnost podkladů.

11.3. Budování služeb přístupných a použitelných pro všechny, včetně osob se zdravotním postižením

Přiblížení matriční agendy klientům je jedním z hlavních cílů projektu matričního informačního systému. Zavedení matričního informačního systému povede ke značnému omezení dosavadní striktní místní příslušnosti matričních úřadů a umožní tak klientům vyřídit si mnohé matriční záležitosti na kterémkoli matričním úřadě. Souběžně s tím počítá návrh zákona také se zapojením vybraných zastupitelských úřadů České republiky, což přiblíží výkon matriční agendy také českým občanům žijícím v zahraničí. Dalším významným krokem v přiblížení matriční agendy občanům je rozšíření možnosti elektronického podání, příp. dokonce elektronického vyřízení žádosti. Některé služby si tak žadatel bude moci objednat on-line bez cestování na matriční úřad např. také prostřednictvím Portálu občana, který je budován s důrazem na usnadnění přístupu pro osoby se zdravotním postižením.

11.4. Sdílené služby veřejné správy

Matriční agenda, resp. matriční informační systém využívá sdílených služeb veřejné správy. Propojení Portálu občana s matričním informačním systémem umožní podávat elektronické žádosti. Národní identitní autorita (NIA) zajistí služby pro identifikaci a autentizaci osob pro přístup k elektronickým službám. Komunikace v rámci Propojeného datového fondu (PPDF) bude řešena rozhraním mezi matričním informačním systémem a ostatními informačními systémy veřejné správy. Služby matričního informačního systému potom budou pro další agendové informační systémy vystaveny na referenčním rozhraní informačního systému sdílených služeb (ISSS) a matriční informační systém bude z tohoto pohledu publikátor. Matriční informační systém bude provázán se základními registry, resp. registrem obyvatel a registrem rodných čísel. Počítá se také s využíváním služby datového centra (hostingu) a cloudu.

11.5. Konsolidace a propojování informačních systémů veřejné správy

Z legislativního hlediska návrh zákona řádně a srozumitelně stanoví účel a správce matričního informačního systému, rozsah vedených údajů, zapisovatele vedených údajů a podmínky poskytování údajů z matričního informačního systému. V důsledku využívání údajů z propojeného datového fondu je návrh zákona v souladu s architektonickými záměry eGovernmentu, což zajistí využívání vždy aktuálních údajů a okamžitou odezvu systému.

11.6. Mezinárodní interoperabilita – budování služeb propojitelných a použitelných v evropském prostoru

Navrhovaná právní úprava je v souladu s Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1191 o podpoře volného pohybu občanů zjednodušením požadavků na předkládání některých veřejných listin v Evropské unii a o změně nařízení (EU) č. 1024/2012. Matriční informační systém bude mj. generovat vícejazyčné standardní formuláře podle článku 1

odst. 2 nařízení, které jsou na žádost součástí veřejné listiny týkající se narození, úmrtí, manželství (včetně vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství), registrovaného partnerství (včetně vysvědčení o právní způsobilosti ke vstupu do registrovaného partnerství). Vícejazyčné standardní formuláře tak mohou být předloženy i v jiném členském státě Evropské unie. Hlavním účelem zavedení vícejazyčného standardního formuláře je odstranění potřeby vyššího ověření v rámci členských států Evropské unie. Vícejazyčný standardní formulář také nahrazuje úřední překlad. Matriční informační systém bude využívat elektronické identifikace podle nařízení eIDAS.

11.7. Ochrana osobních údajů v míře umožňující kvalitní služby

Vzhledem k charakteru údajů je nutné centrální úložiště údajů adekvátně zabezpečit proti kybernetickým hrozbám, obdobně jako tomu je např. v případě datového úložiště základních registrů. Ochrana osobních údajů a soukromí bude zajištěna zpracováním údajů v uzavřeném systému, do kterého mohou přistupovat prostřednictvím jednoznačné identifikace pouze osoby vykonávající agendu. Jejich činnost v systému je evidována a podléhá kontrole. Systém odpovídá požadavkům zákona č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů (zákon o kybernetické bezpečnosti), ve znění pozdějších předpisů. Navrhovaná právní úprava, potažmo matriční informační systém, bude dodržovat povinnosti plynoucí z GDPR. Návrh zákona počítá i s možností fyzické osoby získat údaje, které jsou o její osobě vedeny v matričním informačním systému.

11.8. Otevřenost a transparentnost včetně otevřených dat a služeb

Součástí matričního informačního systému je funkce tzv. *open data* publikátoru, umožňující nastavovat data, u kterých vznikne požadavek na publikaci. Vzhledem k povaze matričních údajů, které mají v naprosté většině povahu osobních údajů, se vylučuje jejich uveřejnění. Zveřejnění informací formou otevřených dat bude v souladu s § 5a zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. Zveřejněny mohou být údaje o počtech narození, úmrtí, uzavření sňatků a registrovaných partnerství a další vybrané statistické údaje týkající se matriční agendy. Ty pak budou poskytovány v Národním katalogu otevřených dat, nejběžněji ve formátech xls., xlm, JSON.

11.9. Technologická neutralita

Návrh zákona neobsahuje žádná omezení v oblasti technologické neutrality. Předpokládá se stanovení jednotného formátu dat národním standardem, aby byla zajištěna integrita dat přenesených do informačního systému ze stávajících systémů matričních úřadů a kompatibilita s ostatními informačními systémy veřejné správy. Při budování matričního informačního systému budou aplikovány všechny zásady stanovené zákonem o informačních systémech veřejné správy a prováděcími předpisy. Přístupu koncových uživatelů, tedy především matričních úřadů, do informačního systému bude sloužit tzv. tenký klient - čili jednoduché webové rozhraní, které nebude klást žádné speciální požadavky na technologie uživatele.

11.10. Uživatelská přívětivost

Návrh zákona neupravuje konkrétní detaily struktury informačního systému a formy přístupových rozhraní. To bude obsahem technické dokumentace k systému a metodických materiálů pro uživatele, které budou vznikat souběžně s vývojem informačního systému.

Počítá se však samozřejmě s integrací již využívaných a osvědčených nástrojů komunikace, které se vyznačují důrazem na uživatelskou přívětivost, tedy informačního systému datových schránek, Portálu veřejné správy a Portálu občana. Matriční informační systém bude mít také vlastní web, který bude obsahovat všechny základní informace o jím poskytovaných službách a službách matrik obecně, odkazy na digitalizované služby na Portálu veřejné správy, adresář matričních a zapojených zastupitelských úřadů České republiky a odkazy na související legislativu.

Zvláštní část

ČÁST PRVNÍ – změna zákona o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů

K Čl. I

K bodu 1 – k § 1 odst. 2 a 3:

Matrika jako státní evidence se povede souběžně v listinné podobě v matričních knihách a v elektronické podobě v matričním informačním systému. Až na výjimky stanovené zákonem budou údaje v matrice neveřejné, přičemž předmětné ustanovení § 1 odst. 3 vychází ze stávajícího § 7 odst. 4.

Návrh zákona koncipuje řešení matričního informačního systému jako řešení vycházející z dlouhodobé tradice vedení matričních záznamů na našem území. Navazuje proto na rukopisně vedené záznamy, ze kterých budou údaje do matričního informačního systému u existujících zápisů postupně doplňovány, a u nových zápisů se předpokládá souběžný zápis do matričních knih a do matričního informačního systému.

K bodu 2 – k § 1 odst. 4:

Jde o legislativně technickou úpravu, obsah zrušeného odstavce 4 se v návaznosti na změnu systematiky v zákoně přesouvá do jiného ustanovení (konkrétně do § 1a odst. 3).

K bodu 3 – k § 1a:

Definice nezletilého pro účely matričního zákona se v § 1a zrušuje a nově se nezletilé dítě pro účely matričního zákona definuje v § 19 odst. 3.

K bodu 4 – k § 1a až 1f:

K § 1a:

Ustanovení § 1a upravuje problematiku matričních knih, a to v návaznosti na navrhované zrušení ustanovení § 1 odst. 2 až 4 stávajícího znění matričního zákona.

K § 1b:

Zřizuje se matriční informační systém jakožto informační systém veřejné správy. Správcem matričního informačního systému bude Ministerstvo vnitra. V matričním informačním systému budou vedeny veškeré údaje zapisované do matričních knih, jakož i digitální kopie uzavřených zápisů z těchto matričních knih.

K § 1c až § 1e:

V matričním informačním systému budou dále vedeny tyto evidence: evidence souhlasných prohlášení rodičů o určení otcovství; evidence osvědčení, že snoubenci splnili všechny požadavky pro uzavření církevního sňatku; evidence vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství a vysvědčení o právní způsobilosti ke vstupu do partnerství a evidence matričních tiskopisů. Údaje ze všech shora uvedených evidencí vedených v matričním informačním systému budou neveřejné.

V evidenci souhlasných prohlášení rodičů o určení otcovství se budou evidovat projevy vůle dvou rodičů, kterými projeví souhlas s rodičovstvím k již narozenému dítěti nebo k dítěti, které se má narodit. Cílem je naplnění díkce zákona, že k témuž dítěti je možné rodičovství určit souhlasným prohlášením rodičů o určení otcovství pouze jednou. Vložit

souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství do evidence bude moci jakýkoli matriční úřad a dále vybrané zastupitelské úřady České republiky, které budou mít přístup do matričního informačního systému a před kterými bylo souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství učiněno (přesný výčet těchto zastupitelských úřadů České republiky stanoví prováděcí právní předpis - konkrétně vyhláška, kterou vydá Ministerstva vnitra, a to po předchozím projednání s Ministerstvem zahraničních věcí).

Evidence osvědčení o splnění požadavků pro uzavření církevního sňatku poskytne statistický přehled o zájmu o uzavření sňatku touto formou.

Evidence vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství nebo ke vstupu do registrovaného partnerství umožní zastupitelským úřadům České republiky kontrolu toho, zda bylo předkládané vysvědčení vydáno, půjde tedy o verifikační nástroj k vydaným vysvědčením.

Evidence matričních tiskopisů bude zahrnovat pouze ty tiskopisy, které musí matriční úřady již nyní evidovat prostřednictvím svých pomocných evidencí (tzv. přísně zúčtovatelné tiskopisy). Konkrétní určení matričních tiskopisů, na něž se bude evidence matričních tiskopisů vztahovat, stanoví prováděcí právní předpis (za tímto účelem bude novelizována vyhláška Ministerstva vnitra č. 207/2001 Sb.). Účelem je zabránit zneužití těchto tiskopisů a zároveň půjde o další verifikační nástroj k vydaným matričním dokladům.

Kromě shora zmíněných evidencí bude součástí matričního informačního systému i seznam odborně doložených jmen, přičemž údaje z tohoto seznamu bude zveřejňovat Ministerstvo vnitra na svých internetových stránkách.

Seznam odborně doložených jmen má obsahovat zapsaná jména, jejichž existence nebo správná pravopisná podoba byla doložena buď znaleckým posudkem anebo na základě podkladů od subjektu vykonávajícího odbornou činnost v příslušném oboru. Jméno musí být tedy současně způsobilé podle stávající právní úpravy k zápisu do matriky. Do seznamu odborně doložených jmen tak nebudou zařazena jména, jejichž existence sice byla řádně odborně doložena, ale nebylo možné je zapsat do matriky pro rozpor se zákonem. Ministerstvo vnitra bude průběžně seznam odborně doložených jmen aktualizovat.

Běžně známá osobní jména (uváděná v kalendářích) součástí tohoto seznamu nebudou. Matriční úřad, který bude do budoucna mít k zapsání neobvyklé osobní jméno, nejprve využije tento seznam k prověření, zda existence a správná pravopisná podoba tohoto jména již byly doloženy, a pouze v případě, že tomu tak není, si bude sám opatřovat odborné podklady pro rozhodnutí.

K § 1f:

Návrh zákona dále uvádí taxativní výčet údajů, které mohou být o fyzických osobách vedeny v matričním informačním systému.

K bodu 5 – k § 2 odst. 1 písm. a):

Dochází k legislativně technické úpravě v návaznosti na přesun legislativní zkratky „ministerstvo“ zavedené pro Ministerstvo vnitra. V nynějším znění matričního zákona je legislativní zkratka „ministerstvo“ pro Ministerstvo vnitra zavedena v § 2 odst. 1 písm. a), avšak v předloženém návrhu se zavádí již v § 1b odst. 1.

K bodu 6 - k § 2 odst. 1 písm. e):

Do výčtu subjektů vykonávajících působnost na úseku matrik a další činnosti stanovené matričním zákonem jsou nově doplněny také zastupitelské úřady České republiky. Ty již v současnosti vykonávají určité matriční úkony stanovené jednak v § 20 zákona č. 150/2017 Sb., o zahraniční službě o změně některých zákonů (zákon o zahraniční službě). Na základě nově doplňovaného zmocnění uvedeného v § 96 odst. 2 budou prováděcími

právním předpisem vymezeny určité zastupitelské úřady České republiky s přístupem do matričního informačního systému, na základě čehož budou pouze takto určené zastupitelské úřady České republiky vykonávat navíc i některé další činnosti (viz § 4c).

K bodu 7 – k § 3 odst. 1:

K hlavním úkolům matričních úřadů náleží vedení matričních knih a sbírek listin. V souvislosti se zřízením matričního informačního systému se do výčtu úkolů matričních úřadů doplňuje souběžné vkládání zapisovaných údajů do matričního informačního systému; nejedná se však o taxativní výčet všech působností matričních úřadů.

Souběžné vedení matričních zápisů pomocí výpočetní techniky s účinností od 1. ledna 2006 upravuje zákon o matrikách ve stávajícím znění ustanovení § 6 odst. 2.

K bodu 8 – k § 3 odst. 6:

Ustanovení zakotvuje, že vedení matričního informačního systému a veškeré matriční úkony jsou výkonem státní správy. Jde o nezbytné ustanovení, neboť obecně platí, že pokud zákon výslovně nestanoví, že se jedná o přenesenou působnost, jedná se o působnost samostatnou.

K bodu 9 – k § 4 odst. 1:

Kontrola vedení zápisů v matričním informačním systému je navržena jako součást periodické kontroly vedení matričních knih a sbírek listin ze strany obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, čímž dochází k rozšíření jejich kompetence. Kontrola se zaměří především na to, zda u konkrétních zápisů údaje v matričním informačním systému odpovídají údajům zapsaným v matriční knize. Předmětem kontroly bude dále plnění oznamovací povinnosti vůči dalším subjektům a aktualizace údajů v dalších informačních systémech veřejné správy.

K bodu 10 – k § 4 odst. 2:

Podle stávajícího ustanovení § 4 odst. 2 zákona o matrikách obecní úřady obcí s rozšířenou působností provádějí ověřování (§ 28) rodných, oddacích a úmrtních listů a dokladů o partnerství, vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství, vysvědčení o právní způsobilosti ke vstupu do partnerství a potvrzení o údajích zapsaných v matriční knize a potvrzení o údajích uváděných ve sbírce listin a v druhopisu matriční knihy vedené do 31. prosince 1958, jde-li o narození, uzavření manželství nebo úmrtí, vydaných matričními úřady, které jsou zařazeny do jeho správního obvodu.

Do uvedeného taxativního výčtu listin, u kterých se provádí ověřování, se navrhuje doplnit doslovné výpisy z matričních knih, neboť žadatelé se obracejí na dotčené úřady s žádostí o provedení ověření i doslovného výpisu z matriční knihy, který potřebují použít v cizině (např. pro potřeby dědického řízení). Ověření protokolu o určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů, který potřebují použít v cizině, stávající právní úprava neumožňuje.

Může jim však být vydáno potvrzení o údajích zapsaných v matriční knize a potvrzení o údajích uváděných ve sbírce listin a v druhopisu matriční knihy vedené do 31. prosince 1958, která je možné opatřit ověřovací doložkou. Nově bude možné ověřit i vydaný doslovný výpis z knihy narození.

K bodu 11 – k § 4a odst. 1:

Podle stávajícího znění ustanovení § 4a odst. 1 zákona o matrikách krajský úřad kontroluje výkon přenesené působnosti na úseku matrik, užívání a změny jména a příjmení

u obecních úřadů obcí s rozšířenou působností ve svém správním obvodu nejméně jednou ročně.

Vzhledem k tomu, že do správního obvodu některých krajských úřadů je zařazeno velké množství matričních úřadů (např. KÚ Středočeského kraje – 197, KÚ Jihomoravského kraje – 161, KÚ Moravskoslezského kraje - 107 a KÚ Zlínského kraje - 96), z kapacitních důvodů nebylo možno v průběhu jednoho roku kontroly na úseku užívání a změny jména a příjmení u všech matričních úřadů provést.

Nově se proto na základě požadavku z území navrhuje, aby kontroly na úseku užívání a změny jména a příjmení byly prováděny krajským úřadem u všech matričních úřadů a i nadále u obecních úřadů obcí s rozšířenou působností zařazených do jeho správního obvodu, a to jednou za 5 let. Kontrola na úseku matrik u obecních úřadů obcí s rozšířenou působností se nově navrhuje provádět jednou za 2 roky (namísto jednou ročně).

K bodu 12 - k § 4a odst. 2:

Jde o období § 4 odst. 2 – pro ověřování doslovných výpisů z matričních knih krajským úřadem.

K bodu 13 – k § 4c:

Ustanovení vymezuje matriční úkony, které budou vykonávat prováděcím právním předpisem vymezené zastupitelské úřady České republiky; jedná se pouze o některé zastupitelské úřady České republiky, které budou připojeny k matričnímu informačnímu systému. Výčet těchto zastupitelských úřadů České republiky stanoví Ministerstvo vnitra po projednání s Ministerstvem zahraničních věcí vyhláškou.

Předpokládá se, že půjde o zastupitelské úřady České republiky v zemích EU, dalších evropských zemích a v zemích, kde žije vyšší počet českých občanů nebo kde jsou vyšší požadavky na výkon matriční agendy ze strany českých občanů. Dosud všechny zastupitelské úřady České republiky mohou pouze přijmout žádost, kterou pak dále postupují příslušným matričním úřadům, včetně zvláštní matriky.

Zastupitelské úřady České republiky stanovené Ministerstvem vnitra ve vyhlášce, mající přístup do matričního informačního systému, budou moci vymezené úkony provádět samostatně – konkrétně by šlo o vydávání matričních dokladů, potvrzení o údajích vedených v matričním informačním systému, doslovných výpisů z matričních knih, opatřování matričních dokladů vícejazyčným standardním formulářem podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1191 o podpoře volného pohybu občanů zjednodušením požadavků na předkládání některých veřejných listin v Evropské unii a o změně nařízení (EU) č. 1024/2012, a zapisování do evidence souhlasných prohlášení rodičů o určení otcovství, která před nimi byla učiněna.

Souhlasná prohlášení rodičů o určení otcovství budou zastupitelské úřady České republiky zapisovat v případě, že je před zastupitelským úřadem České republiky učiní oba rodiče (oba rodiče spolu žijí v zahraničí a dostaví se na zastupitelský úřad České republiky učinit souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství). Pokud prohlášení v zahraničí učiní pouze jeden z rodičů, postoupí je zastupitelský úřad České republiky příslušnému matričnímu úřadu podle místa narození dítěte, v případě určení rodičovství k dosud nenarozenému dítěti, zašlou prohlášení druhému rodiči.

Zastupitelské úřady České republiky, které nebudou mít přístup do matričního informačního systému, budou při výkonu působnosti v oblasti matriční agendy nadále postupovat jako dosud – matriční úkon provedou (např. přijmou souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství) nebo žádost o matriční úkon přijmou a postoupí ji příslušnému správnímu úřadu.

K bodům 14 a 15 – k § 5:

Legislativně technická úprava. Nadpis nad označením § 5 se zrušuje a nově se vkládá pod § 5.

K bodu 16 – k § 5 odst. 2:

Podle stávajícího znění ustanovení § 5 odst. 2 zákona o matrikách se změny a opravy zápisů v matriční knize provádějí na základě veřejných listin nebo jiných listin, stanoví-li tak zákon o matrikách. Ne vše se ale zapisuje do matričních knih na základě veřejných či jiných listin, přičemž jako příklad lze zmínit zápisy:

- při změně osvojení zrušitelného na nezrušitelné žádná veřejná listina neexistuje (viz § 840 odst. 2 občanského zákoníku);
- při změně pohlaví osoby, žijící v manželství nebo registrovaném partnerství, manželství nebo registrované partnerství zaniká; matriční úřad provede dodatečný záznam do příslušného svazku matriční knihy a také žádná veřejná listina zde neexistuje (§ 29 odst. 2 občanského zákoníku);
- v souvislosti s užíváním příjmení žen v mužském tvaru; provede se na základě žádosti, opět bez předložení veřejné či jiné listiny atd.

Nově se proto navrhuje doplnit ustanovení § 5 odst. 2 zákona o matrikách v tom smyslu, že změny a opravy zápisů v matriční knize se provádějí na základě veřejných listin nebo jiných listin anebo na základě jiných skutečností vyplývajících ze zákona.

K bodu 17 – k § 5 odst. 3:

Z legislativně technických důvodů se dosavadní ustanovení § 6 odst. 1 přesouvá do § 5, v němž bude koncentrována právní úprava zápisů do matričních knih.

K bodu 18 – k § 6 odst. 2 (účinnost od 1. ledna 2025 do 31. prosince 2026):

Matriční úřady vedou od 1. ledna 2006 matriční záznamy za pomoci výpočetní techniky prostřednictvím 20 různých systémů a v různých formátech, proto musí být systémy matričních úřadů nejprve upraveny tak, aby byly schopny sdílet matriční údaje v jednotném formátu. Poté budou údaje postupně přeneseny do matričního informačního systému. Stanovit jednotný formát dat a další technické detaily matričního informačního systému bude úkolem národního standardu pro elektronické vedení matrik. Účinnost tohoto ustanovení se stanoví již od 1. ledna 2025, aby byl dostatek času na migraci dat vedených od 1. ledna 2006 pomocí výpočetní techniky od všech matričních úřadů.

Národní standard, který bude upravovat ryze technické záležitosti, bude mít charakter prováděcího předpisu a případné změny v důsledku vývoje technologií lze proto v budoucnu provádět flexibilněji, než kdyby byly parametry vymezeny přímo zákonem. Zmocnění k vydání národního standardu je obsaženo v návrhu § 96 odst. 2.

K bodu 19 - k § 6 (účinnost od 1. ledna 2027):

K odstavci 1 - Elektronický zápis je odvozen od uzavřeného zápisu v papírové matriční knize. Zásadní princip, že zápis do matriční knihy je prvotní, zůstává zachován. Postup při uzavření zápisu v matričním informačním systému je zakotven v nově navrženém ustanovení § 51 odst. 2.

V matričním informačním systému bude možné před uzavřením zápisu v rukopisné matriční knize vytvořit koncept zápisu, viditelný pouze matrikáři, který jej vytvořil. Teprve po „uzavření“ tohoto zápisu bude zápis viditelný pro všechny oprávněné uživatele matričního informačního systému.

K odstavci 2 - Hlavním pilířem matriční agendy jsou zápisy v matričních knihách, které mají prioritu před zápisy vedenými elektronicky (stávající znění § 6 odst. 3 zákona o

matrikách). Součástí každého zápisu do matričního informačního systému má být digitální kopie (tedy sken) uzavřeného zápisu v matriční knize.

Matriční úřady by měly u aktuálně zapsaného zápisu vytvořit jeho digitální kopii ihned po jejich uzavření v matriční knize a digitální kopie vkládat do matričního informačního systému. Zápisy provedené před spuštěním matričního informačního systému, bez ohledu na to, zda údaje ze zápisu jsou nebo nejsou vedeny v elektronické podobě, matriční úřady naskenují bezprostředně poté, kdy budou s daným zápisem pracovat – to znamená např. po zápisu matriční skutečnosti do matriční knihy nebo po přijetí žádosti o vydání matričního dokladu, doslovného výpisu z matriční knihy nebo potvrzení o údajích zapsaných v matriční knize. Kromě toho zápis naskenují vždy, když k zápisu přibude dodatečný záznam, zápis, změna nebo oprava, aby digitální kopie odpovídala aktuální podobě zápisu v matriční knize.

K odstavci 3 – Odstavec 3 zakládá matričním úřadům povinnost zapisovat do matričního informačního systému (tedy převádět do elektronické podoby) zápisy v matričních knihách provedené před 1. lednem 2006, neboť tyto zápisy jsou vedeny jen v matričních knihách, tj. rukopisně. Matriční úřad zapíše údaje ze zápisu v matriční knize do matričního informačního systému, a to včetně všech dodatečných zápisů, dodatečných záznamů, změn a oprav hned poté, kdy bude s daným zápisem pracovat, a včetně digitální kopie (skenu). Zápis do matričního informačního systému se provede také na základě žádosti fyzické osoby, které se zápis v matriční knize týká, člena její rodiny nebo jejího sourozence. Toto ustanovení se týká pouze „živých“ matričních knih vedených matričními úřady, nikoli matričních knih uložených v archivech.

K odstavci 4 - Ustanovení se týká doplňování digitálních kopií (skenu) do matričního informačního systému u zápisů, u nichž digitální kopie dosud není uložena (jedná se především o případy zápisů z doby po 1. lednu 2006 vedené pomocí výpočetní techniky a převedené do matričního informačního systému).

K bodu 20 – k § 6a:

Ustanovení zakotvuje tzv. „plombu“, tj. vyznačení v matričním informačním systému, že u dotčené položky dochází k procesu, který se promítne do podoby údajů vedených v matrice.

Jakýkoliv matriční úřad nebo zastupitelský úřad České republiky s přístupem do matričního informačního systému uvidí v systému vyznačení plomby (tj. poznámku), která mu bude signalizovat, že zápis je dotčen změnou, tudíž na základě takto dotčeného zápisu nelze až do zrušení této „plomby“ vydat matriční doklad, potvrzení o údajích zapsaných v matriční knize nebo doslovný výpis z matriční knihy.

K bodu 21 – k § 7 odst. 4:

Legislativně technická úprava navazující na právní zakotvení matričního informačního systému spočívající v přesunutí textu do § 1 odst. 3.

K bodu 22 – k § 7a:

Navrhuje se v zákoně o matrikách upřesnit, jakým dokladem je možné při postupech podle tohoto zákona prokázat totožnost. Bylo přitom zvoleno řešení, které bylo v nedávné době (zákonem č. 279/2019 Sb.) doplněno do § 18 zákona o ověřování. Bylo přitom přistoupeno k určité aktualizaci textu, která je následně reflektována i v novele zákona o ověřování (např. se vypouští nadbytečný požadavek, že musí jít o platný doklad, což je samozřejmé, neboť neplatný doklad nemá právní účinky).

Zavedení obecného ustanovení je následně promítáno v dalším textu zákona o matrikách. Uvedené bude následně zapracováno do vyhlášky č. 207/2001 Sb., resp. její přílohy č. 2, v níž jsou uvedeny vzory matričních tiskopisů (vzor 16 – Dotazník k uzavření

manželství a vzor 21 – Dotazník ke vstupu do partnerství), na nichž je také uveden rozsah dokladů, kterými snoubenci/budoucí partneři prokazují svoji totožnost.

K bodu 23 - k § 8 odst. 1:

Podle ustanovení § 8 zákona o matrikách sbírku listin tvoří listiny, které slouží jako podklad pro matriční zápis, jeho změnu či opravu. Ve sbírce listin jsou založeny listiny, které slouží jako podklad pro matriční zápis, jeho změnu či opravu a s účinností od 1. ledna 2006 též výtisk počítačového záznamu (viz § 89 zákona o matrikách).

Dalším dokladem, který by měl být součástí sbírky listin je znalecký posudek prokazující otcovství podle zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky). Podle ustanovení § 7 odst. 2 zmíněného zákona dítě, jehož matka není státní občankou České republiky, státu Evropské unie ani nemá trvalý pobyt na území České republiky, ani není bezdomovkyní, nabývá státní občanství České republiky dnem, kdy bylo učiněno souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství státního občana České republiky, pokud rodiče prokázali otcovství matričnímu úřadu genetickou zkouškou formou znaleckého posudku. Tento znalecký posudek je zásadním dokumentem pro určení otcovství dítěte ve vymezených případech a v návaznosti na to i na nabytí státního občanství ČR dotčeným dítětem.

Je tedy zcela na místě, aby byl součástí sbírky listin. Dále, podle ustanovení § 81a zákona o matrikách doklad, který je jinak třeba podle zákona o matrikách předložit matričnímu úřadu, se nepředkládá, pokud si skutečnost v něm uvedenou matriční úřad může ověřit z jím vedené matriční knihy, ze základního registru obyvatel, z informačního systému evidence obyvatel, z informačního systému cizinců, z informačního systému evidence občanských průkazů nebo z informačního systému evidence cestovních dokladů. Ve sbírce listin bude v těchto případech za účelem ověření správnosti údajů zapisovaných do matriční knihy založen výtisk příslušné stránky z informačního systému veřejné správy za situace, kdy by matriční úřad zakládal do sbírky listin doklad (jeho kopii), který je nahlédnutím do příslušné evidence nahrazován. Jiné listiny budou součástí sbírky listin za předpokladu, že budou nezbytné pro ověření správnosti údajů zapsaných v matriční knize. Takovým dokumentem může být například dodejka k rozhodnutí o změně jména nebo příjmení, neboť od doručení rozhodnutí se odvíjejí jeho právní účinky. Naopak např. dodejky k zaslání matričních dokladů se do sbírky listin zařazovat nebudou, neboť nemají žádný význam pro správnost údajů zapsaných v matriční knize. Zbývající listiny zůstanou založeny ve spisové dokumentaci matričního úřadu.

K bodu 24 - k § 8a odst. 1 písm. a):

V návaznosti na doplnění nového odstavce 7 se navrhuje vypustit již nadbytečnou zmínku o zmocněnci.

K bodu 25 - k § 8a odst. 1 písm. b) a odst. 2 písm. b), § 25 odst. 1 písm. b) a § 25a odst. 1 písm. b):

Podle ustanovení stávajícího znění § 8a odst. 1 písm. b), § 8a odst. 2 písm. b), § 25 odst. 1 písm. b) a § 25a odst. 1 písm. b) zákona o matrikách matriční úřad, obecní úřad obce s rozšířenou působností nebo krajský úřad povolí nahlédnout do sbírky listin nebo druhopisu matriční knihy vedené do 31. prosince 1958 a činit výpisy z nich v přítomnosti matrikáře nebo vydá potvrzení o údajích uváděných ve sbírce listin, kterou vede, nebo v druhopisu matriční knihy vedené do 31. prosince 1958 matriční úřad vydá matriční doklad, nebo povolí nahlédnout do matriční knihy a činit výpisy z nich v přítomnosti matrikáře pro úřední potřebu státních orgánů.

V zákoně o matrikách však dosud nikde nebylo upraveno, co se rozumí státním orgánem. Navrhuje se proto do citovaných ustanovení zákona o matrikách přímo doplnit, že se jedná o státní orgán České republiky. Státnímu orgánu cizího státu je možné vydat matriční doklad, ukládá-li tak mezinárodní smlouva.

Je třeba, aby byla dodržena ustanovení předmětné mezinárodní smlouvy – v žádosti o poskytnutí požadovaných údajů by měl být mj. uveden právní základ žádosti a dále by měl být dodržen procedurální postup stanovený mezinárodní smlouvou (např. že výpisy z matrik se pořizují bezplatně a zasílají se bez překladu diplomatickou cestou atd.). Matriční doklad lze vydat i zastupitelskému úřadu cizího státu, a to pro úřední potřebu. V žádosti by mělo být uvedeno, k jakému účelu je matriční doklad vyžadován. Posouzení uvedeného účelu a následné vydání matričního dokladu je plně v působnosti matričního úřadu. Ve vydaném matričním dokladu bude v poznámce uvedeno, že byl vydán pro úřední potřebu. Jeho vydání je osvobozeno od úhrady správního poplatku. Písemná žádost spolu s kopií vydaného matričního dokladu bude součástí spisové dokumentace.

Za účelem jednotného postupu všech matričních úřadů se navrhuje v zákoně o matrikách v příslušných ustanoveních přímo doplnit, že se jedná o státní orgán České republiky.

K bodu 26 - k § 8a odst. 1 písm. c):

Legislativně technická úprava související s doplněním § 8a odst. 1 písm. e).

K bodu 27 - k § 8a odst. 1 písm. d) a odst. 2 písm. c), § 25 odst. 1 písm. d) a § 25a odst. 1 písm. c):

Zpřesnění textu, že se jedná o státní orgány České republiky – viz výše.

K bodu 28 - k § 8a odst. 1 písm. e):

Nově se umožňuje, aby oprávněné osoby (fyzické i právnické) mohly nahlížet do sbírky listin nebo druhopisu matričních knih vedených do 31. prosince 1958 a činit si z nich výpisy za dodržení zákonných podmínek nebo získaly od příslušných úřadů potvrzení o údajích zde uváděných. Nutnou podmínkou však je, aby tyto osoby prokázaly, že je to nezbytné k prokázání právních nároků v cizině, např. dědických nároků. (Viz např. čl. 13 odst. 1 vyhlášky č. 95/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních).

Podle tohoto ustanovení matriční úřady jedné smluvní strany zasílají na žádost orgánů druhé smluvní strany pro úřední potřebu výpisy z matrik, nebo čl. 17 sdělení MZV č. 209/1993 Sb., o Smlouvě mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o právní pomoci poskytované justičními orgány a o úpravě některých vztahů v občanských a trestních věcech, ve znění sdělení č. 65/2014 Sb. m. s., podle něhož matriční úřady jedné smluvní strany zašlou justičním orgánům druhé smluvní strany bezplatně listiny o osobním stavu a výpisy z matrik, jakož i listiny týkající se osobního stavu a způsobilosti osob, pokud jsou tyto listiny žádány pro potřebu soudního řízení a čl. 4 Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o úpravě některých otázek na úseku matrik a státního občanství, podle něhož listiny o osobním stavu a výpisy z matrik, požadované pro úřední potřebu, si příslušné orgány smluvních stran zasílají bezplatně, v přímém poštovním styku. [Viz Čl. 5 písm. f) vyhlášky č. 32/1969 Sb., o Vídeňské úmluvě o konzulárních stycích - konzulární funkce záleží mj. v provádění funkce notáře, civilního matrikáře a obdobných funkcí a ve výkonu některých funkcí administrativní povahy za předpokladu, že to není v rozporu se zákony a předpisy přijímajícího státu. Dále § 8 odst. 1 písm. b) zákona č. 634/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů].

Zájmy neznámých dědiců jsou v jednotlivých právních řádech chráněny a ochrana neznámých dědiců je v praxi prováděna dvěma způsoby:

- příslušný orgán (soud, notář, správce pozůstalosti apod.) se obrátí přímo na třetí osobu (zahraniční společnost, popř. českou advokátní kancelář) a pověří ji provedením prošetření příbuzenských vztahů v rodině zůstavitele;

- příslušný orgán zároveň zpravidla zveřejní úřední výzvu, aby se oprávněné osoby ve stanovené lhůtě přihlásily.

Tato situace vedla ke vzniku a rozvinutí specializovaných kanceláří zaměřených na vyhledávání oprávněných dědiců, aby tito mohli být o svých právech informováni a bylo jim umožněno je uplatňovat.

V případech, kdy je zjištěno, že rodina zůstavitele pochází z území dnešní České republiky, příslušné zahraniční subjekty se obracejí na české advokáty se žádostí o spolupráci při úředním šetření, které pro tento účel provádějí.

Vzhledem k širokému okruhu dědiců je k tomuto účelu často nutno vyhledat a doložit desítky až stovky matričních událostí, a to formou jejich zjištění pátráním v matričních knihách, sbírkách listin, resp. druhopisem matričních knih, vedených do 31. prosince 1958, vyhotovením doslovných výpisů z matričních knih nebo vystavením matričních dokladů, které jsou v těchto případech vyžadovány a vydávány v právním zájmu dotčených osob (příbuzní zůstavitele), které prokazují své dědické právo. Navrhuje se proto, aby příslušný úřad umožnil nahlédnout do sbírky listin nebo druhopisu matriční knihy vedené do 31. prosince 1958 a činit výpisy z nich v přítomnosti matrikáře nebo vydal potvrzení o údajích uváděných ve sbírce listin, kterou vede, nebo v druhopisu matriční knihy vedené do 31. prosince 1958 i osobě (fyzické nebo právnické), která prokáže, že je to nezbytné k prokázání právních nároků v cizině, tedy např. i dědických nároků. Jedná se např. o žádosti osob o vydání úmrtního listu za účelem výmazu věcného břemene z katastru nemovitostí apod.

K bodu 29 - k § 8a odst. 2 písm. a):

Došlo ke sjednocení textu v tom smyslu, aby okruh oprávněných osob byl shodný s okruhem osob uvedených v § 8a odst. 1 písm. a), tudíž aby se příslušná oprávnění rozšířila i na členy rodiny a sourozence fyzické osoby, které se zápis týká.

K bodu 30 – k § 8a odst. 2 písm. b):

Legislativně technická úprava související s doplněním § 8a odst. 2 písm. d).

K bodu 31 - k § 8a odst. 2 písm. d):

Nově se navrhuje, aby registrující matriční úřad, obecní úřad obce s rozšířenou působností nebo krajský úřad povolil nahlédnout do sbírky listin vedené ke knize partnerství a činit výpisy z ní v přítomnosti matrikáře nebo vydal potvrzení o údajích uváděných ve sbírce listin i osobě (fyzické nebo právnické), která prokáže, že je to nezbytné k prokázání právních nároků v cizině. Obdobně jako je tomu v § 8a odst. 1 písm. e).

K bodu 32 - k § 8a odst. 3:

Okruh osob (fyzických a právnických), kterým matriční úřad, obecní úřad obce s rozšířenou působností nebo krajský úřad povolí nahlédnout do sbírky listin nebo druhopisu matriční knihy vedené do 31. prosince 1958 a činit výpisy z nich v přítomnosti matrikáře nebo vydá potvrzení o údajích uváděných ve sbírce listin, kterou vede, nebo v druhopisu matriční knihy vedené do 31. prosince 1958, je upraven v ustanovení § 8a odst. 1 zákona o matrikách. V případě osvojení mohou nahlédnout do sbírky listin nebo druhopisu matriční knihy pouze osvojitelé a osvojenci.

Účelem stávajícího ustanovení § 8a odst. 3 zákona o matrikách je omezit okruh osob, které mohou nahlížet do sbírky listin, případně do druhopisu matriční knihy, v případě osvojení. Tyto zápisy tak v případě nahlížení podléhají zvláštní ochraně. V uvedených případech může do sbírky listin a druhopisu matriční knihy nahlížet pouze taxativně vymezený okruh osob (biologickým rodičům osvojence je zamezeno nahlédnout do sbírky listin, příp. druhopisu matriční knihy vedené do 31. prosince 1958). Mohou však nastat situace, kdy např. požádá dcera osvojitele o vydání potvrzení o údajích uváděných ve sbírce listin v souladu s ustanovením § 8a odst. 1 písm. a) zákona o matrikách; není zákonný důvod pro nevyhovění této žádosti a dcera osvojitele z potvrzení zjistí veškeré údaje uvedené ve sbírce listin, popř. druhopisu matriční knihy vedené do 31. prosince 1958.

Nově se proto navrhuje, aby v případě osvojení mohlo být vydáno potvrzení o údajích uváděných ve sbírce listin nebo v druhopisu matriční knihy vedené do 31. prosince 1958 pouze osvojitelům a osvojencům.

K bodu 33 - k § 8a odst. 5:

Podle stávajícího znění ustanovení § 8a odst. 5 zákona o matrikách matriční úřad, obecní úřad obce s rozšířenou působností nebo krajský úřad vydává kopii sbírky listin nebo doslovný výpis z druhopisu matriční knihy vedené do 31. prosince 1958, který lze pořídit i kopií matričního zápisu, pouze pro úřední potřebu státních orgánů nebo výkon přenesené působnosti orgánů územních samosprávných celků. Navrhuje se, aby mohla požádat o kopii kompletní sbírky listin, popř. doslovný výpis z druhopisu matriční knihy vedené do 31. prosince 1958, i oprávněná osoba (fyzická i právnická), když v současné době již mají možnost nahlížet do sbírky listin, resp. druhopisu matriční knihy. Tento postup bude méně časově náročný pro příslušné úřady, než představuje vydávání potvrzení o údajích ze sbírky listin, resp. druhopisu matriční knihy.

K bodu 34 - k § 8a odst. 6 a 7:

K odstavci 6 - Navrhuje se nová právní úprava pro vydávání kopie sbírky listin nebo doslovného výpisu z druhopisu matriční knihy vedené do 31. prosince 1958 v případě osvojení.

K odstavci 7 - Za účelem ochrany dotčené fyzické osoby před zneužitím jejích osobních údajů se zároveň navrhuje, aby v případě, když požádá oprávněná osoba o nahlédnutí do sbírky listin nebo druhopisu matriční knihy vedené do 31. prosince 1958 a činit výpisy z nich v přítomnosti matrikáře nebo o vydání potvrzení o údajích uváděných ve sbírce listin, kterou vede, nebo v druhopisu matriční knihy vedené do 31. prosince 1958, nebo požádá-li osoba uvedená o kopii sbírky listin nebo doslovný výpis z druhopisu matriční knihy vedené do 31. prosince 1958, který lze pořídit i kopií matričního zápisu, prostřednictvím zmocněnce, byl její podpis na plné moci úředně ověřen.

K bodu 35 - k § 10 odst. 3:

Podle stávajícího znění ustanovení § 10 odst. 3 zákona o matrikách platí, že narodí-li se nebo zemře-li fyzická osoba v dopravním prostředku, zapíše narození nebo úmrtí matriční úřad, v jehož správním obvodu došlo k vyložení fyzické osoby z dopravního prostředku. Na údaj o místě narození nebo úmrtí však nemá tato skutečnost vliv. V matriční praxi dochází k situacím, kdy lékař uvede v Hlášení o narození dítěte nebo v Listu o prohlídce zemřelého přesné místo narození nebo úmrtí (obec Paseka). Příslušný k provedení zápisu matriční události však bude matriční úřad podle místa vyložení fyzické osoby z dopravního prostředku (Olomouc).

Na úmrtním listu zemřelého, který vydal Matriční úřad Olomouc, je uvedeno místo úmrtí obec Paseka, která je současně matričním úřadem a je zařazena do správního obvodu

ORP Uničov. Takový zápis je v budoucnu velmi těžce dohledatelný. Pozůstalí se logicky obrátí na matriční úřad v Pasece, kde zápis nebude možné najít.

Může paradoxně dojít až na dodatečný zápis uvedeného úmrtí podle ustanovení § 48 zákona o matrikách. Takový údaj ani nemůže Matriční úřad Olomouc zapsat do informačního systému evidence obyvatel (ISEO), neboť k matriční události došlo v obci Paseka, která nenáleží do správního obvodu Matričního úřadu Olomouc a ORP Olomouc. Údaj o úmrtí fyzické osoby zadává do ISEO ten obecní úřad obce s rozšířenou působností, do jehož správního obvodu spadá obec, na jejímž území došlo k matriční události (Uničov). Pro lepší přehlednost a jednoznačnost příslušnosti matričních úřadů pro jednotlivé zápisy matričních událostí (a to i pro dohledání matričních zápisů v budoucnu) se navrhuje doplnění ustanovení § 10 odst. 3 tak, aby v případě, že se fyzická osoba narodí nebo zemře v dopravním prostředku, a bude jednoznačně uvedeno místo této matriční události, která nastala při přepravě, byl matričním úřadem příslušným k provedení zápisu ten matriční úřad, na jehož území skutečně matriční událost nastala, byť v dopravním prostředku (§ 10 odst. 1 zákona o matrikách). Pokud na Hlášení o narození nebo Listu o prohlídce zemřelého nebude uvedeno místo narození dítěte nebo místo úmrtí zemřelého, příslušný k provedení zápisu bude matriční úřad, v jehož správním obvodu došlo k vyložení této fyzické osoby z dopravního prostředku.

K bodu 36 - k § 12:

Navrhuje se zobecnit, že místo a dobu pro konání slavnostních obřadů určuje obec – neboť zákonu o matrikách nepřísluší určovat, který orgán obce v samostatné působnosti má o této otázce rozhodovat. To přísluší zákonu č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, který je pro tyto účely obecnou (organizační) normou.

K bodům 37 až 39 – k § 13:

Legislativně technické změny navazující na odstranění zavedené legislativní zkratky.

K bodu 40 - k § 13a odst. 3:

Navrhuje se zpřesnění textu v tom smyslu, že se v zákoně doplňuje i pojem „doba“, během které přijímá registrující matriční úřad prohlášení (dosud byl zmiňován pouze pojem „místo“).

K bodu 41 - k § 13a odst. 4:

Obdobně jako je tomu u uzavření manželství (§ 12 zákona o matrikách) se navrhuje, aby registrující matriční úřad na základě žádosti osob vstupujících do partnerství povolil vstoupit do partnerství na kterémkoli vhodném místě ve svém správním obvodu a ve kteroukoliv vhodnou dobu.

K bodu 42 - k § 14 odst. 6:

Navrhuje se zohlednit novou právní úpravu výkonu tlumočnické činnosti přijatou zákonem č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích

K bodům 43 až 45 - k § 16 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. d) a odst. 3 písm. e):

Legislativně technická úprava navazující na zavedení obecného ustanovení upravujícího doklady, jimiž lze prokázat totožnost, v novém § 7a.

K bodu 46 - k § 16 odst. 4:

V ustanovení § 16 zákona o matrikách je stanoven výčet dokladů, které předloží jeden z rodičů, k zápisu narození dítěte, narozeného

- za trvání manželství,

- mimo manželství, jehož otec není znám,
- mimo manželství, k němuž bylo určeno otcovství nebo jehož otcem je muž, který dal k umělému oplodnění souhlas, nebo
- mimo zdravotnické zařízení, jehož matce nebyly ani následně poskytnuty zdravotní služby.

V návěti jednotlivých odstavců ustanovení § 16 zákona o matrikách se uvádí, že jeden z rodičů předloží k zápisu narození dítěte, tj. předloží matričnímu úřadu příslušnému k provedení zápisu narození a vydání rodného listu. Navrhuje se zákonem výslovně umožnit, aby poskytovatel zdravotních služeb (porodnice) mohl spolu s oznámením o narození dítěte zaslat matričnímu úřadu listiny (jako je prohlášení o jménu, příjmení či o určení otcovství anebo souhlas muže k umělému oplodnění) a doklady (občanský průkaz, oddací list apod.) nebo jejich kopie, které by jinak museli matričnímu úřadu předkládat rodiče. Podmínkou tohoto postupu pochopitelně bude, že mu budou příslušné listiny a doklady předloženy. Tato možnost nepřenáší odpovědnost z matričních úřadů na poskytovatele zdravotnických služeb. Matriční úřad bude mít jako dosud povinnost veškeré údaje potřebné k zápisu narození do knihy narození zjistit, prověřit a v případě potřeby si vyžádat doklady od rodičů dítěte, případně provést jiná šetření.

Účelem tohoto návrhu je pouze reagovat na situace, kdy rodiče některé z dokladů předloží již poskytovateli zdravotnických služeb (porodnici), který je v tomto případě pouze přepośle příslušnému matričnímu úřadu spolu s hlášením o narození dítěte.

Jde o reakci na velmi četné případy z praxe, která nečiní žádné problémy. Naopak, například skutečnost, že poskytovatel zdravotnických služeb již ví na základě prohlášení rodičů, jak se bude dítě pravděpodobně jmenovat, usnadňuje označení dítěte i komunikaci o něm v rámci jeho pobytu v porodnici. Skutečnost, že je navrhovanou úpravou podchycen způsob nakládání s těmito dokumenty obsahujícími osobní údaje, je nepochybně žádoucí i z hlediska ochrany osobních údajů.

K bodu 47 - k § 16 odst. 6:

Vypuštění věty čtvrté reaguje na novou právní úpravu jednorázové tlumočnické činnosti v zákoně o soudních tlumočnících a soudních překladatelích upravenou zákonem č. 354/2019 Sb. Při jejím zavedení bude zvláštní úprava v zákoně o matrikách nadbytečná. Vypuštění dalších dvou vět je legislativně technickou změnou reagující na podrobnější úpravu dané problematiky v nových odstavcích 7 a 8.

K bodu 48 - k § 16 odst. 7 a 8:

Reaguje se na změny v souvislosti s navrhovanou novelou občanského zákoníku. Podle stávajícího znění ustanovení § 16 odst. 5 zákona o matrikách lze určit otcovství souhlasným prohlášením rodičů pouze jednou a nelze je vzít zpět.

Rodiče současně stvrdí svým podpisem, že neurčili otcovství k tomuto dítěti před jiným matričním úřadem, zastupitelským úřadem České republiky nebo před soudem. V matriční praxi však nelze vyloučit případy, kdy otcovství k nezletilému bylo určeno soudem (§ 779 občanského zákoníku), avšak dříve než rozsudek nabyde právní moci, matka určí otcovství k tomuto dítěti souhlasným prohlášením rodičů s jiným mužem. Souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství bylo učiněno s cílem předejít právním účinkům rozsudku příslušného soudu, na jehož základě by byl do matriční knihy narození zapsán jako otec muž, určený rozsudkem soudu (§ 799 občanského zákoníku). Přestože takové jednání rodičů je zřejmě zneužitím institutu souhlasného prohlášení o určení otcovství ve smyslu ustanovení § 793 občanského zákoníku, neboť je vedeno motivy, které nemají nic společného se zájmem dítěte, je matriční úřad povinen podle principu priority zapsat muže na základě souhlasného prohlášení rodičů, (které předcházelo právní moci rozsudku soudu), jako otce nezletilého

dítěte. Důvodem takového právního závěru je skutečnost, že matrikář může odmítnout zapsat otce určeného souhlasným prohlášením pouze v případě, že nejsou splněny zákonem stanovené předpoklady souhlasného prohlášení rodičů, přičemž mezi takové předpoklady nepatří zkoumání biologického otcovství. V posuzovaném případě by však měl matrikář - vzhledem ke zneužití institutu souhlasného prohlášení – podat podle ustanovení § 57 odst. 1 písm. a) správního řádu (předběžná otázka), podnět k popření otcovství muže, který určil otcovství spolu s matkou dítěte podle ustanovení § 793 občanského zákoníku. Matriční úřad by měl dále postupovat tak, že přeruší podle ustanovení § 64 odst. 1 písm. c) bod 1 správního řádu správní řízení ve věci zápisu do knihy narození muže, jehož otcovství k nezletilému bylo určeno pravomocným rozsudkem soudu, neboť návrhu na zapsání tohoto muže do knihy narození jako otce nezletilého může být vyhověno až poté, co bude rozhodnuto o popření otcovství muže, který určil otcovství spolu s matkou dítěte podle ustanovení § 793 občanského zákoníku (nebo může být takový návrh odmítnut) - jde o předběžnou otázku podle ustanovení § 57 odst. 1 písm. a) správního řádu.

V této souvislosti je třeba upozornit na skutečnost, že uvedený případ poukazuje na nedostatečnost současné právní úpravy, která neobsahuje mechanismus, kterým by bylo zajištěno vzájemné informování mezi matričními úřady a soudy o tom, že probíhá řízení týkající se otcovství k nezletilému dítěti, a který by zajistil přijetí odpovídajících procesních opatření v případě kolize takových řízení. Bylo by žádoucí tuto situaci vyřešit takovou změnou právních předpisů, kdy by byl matriční úřad vyrozumíván o skutečnosti, že u soudu prvního stupně bylo zahájeno řízení o popření (určení) otcovství, a kdy by se do doby pravomocného rozhodnutí obecných soudů správní řízení přerušilo. Do doby, než bude soudům stanovena oznamovací povinnost vůči matričním úřadům v této věci, a aby se předešlo uvedeným nezbytným soudním a správním řízením, navrhuje se v novém odstavci 7 stanovit, že rodiče stvrdí svým podpisem, že v době určení otcovství neprobíhá ani jiné soudní řízení o určení otcovství k tomuto dítěti a že k určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů matriční úřad v tomto případě nepřihlédne. Zároveň se nově stanoví v odstavci 8 povinnost matričnímu úřadu nebo zastupitelskému úřadu České republiky v případě, bylo-li určeno otcovství souhlasným prohlášením rodičů k dítěti již narozenému, kdy matriční úřad nebo zastupitelský úřad České republiky, před kterým bylo otcovství takto určeno, postoupí prohlášení do 3 pracovních dnů matričnímu úřadu příslušnému k provedení zápisu narození dítěte s tím, že k pozdějšímu určení otcovství souhlasným prohlášením matriční úřad nepřihlédne.

Po zavedení matričního informačního systému se informace o určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů před matričním nebo zastupitelským úřadem České republiky objeví v systému neprodleně, což výrazně omezí možnost opakovaného určování otcovství u různých úřadů.

K bodu 49 - k § 16a:

Reaguje se na navrhovanou změnu ustanovení § 777 občanského zákoníku (viz příslušné pasáže obsahující odůvodnění změn tohoto ustanovení).

K bodům 50 a 51 - k § 17 odst. 3:

Podle stávajícího znění ustanovení § 17 odst. 3 platí, že nelze-li ani po následném dalším šetření zjistit datum narození dítěte nezjištěné totožnosti, matriční úřad o tom učiní oznámení soudu a datum narození dítěte určí soud. Nyní se nově navrhuje v ustanovení § 17 odst. 3 přímo stanovit, že soud bezodkladně určí datum narození dítěte, které následně matriční úřad zapíše do knihy narození - viz též důvodová zpráva k návrhu novelizace § 22 odst. 4 zákona o matrikách.

K bodu 52 - k § 17 odst. 4:

S ohledem na navrhované změny úpravy příslušnosti matričního úřadu k zápisu narození dítěte narozeného v dopravním prostředku (§ 10 odst. 3 zákona o matrikách) se navrhuje výslovně uvést, že pravidlo v § 17 odst. 4 se bude aplikovat i na dítě narozené v dopravním prostředku.

K bodům 53 a 54 - k § 17a:

V matriční praxi mnohdy nastávají případy, kdy k zahájení a častěji i přímo k dokončení léčby pro změnu pohlaví došlo v cizině, avšak zápis narození osoby byl proveden v matriční knize v České republice. Osoby, u nichž byla léčba pro změnu pohlaví zahájena/dokončena v cizině, však nedisponují potvrzením uvedeným v příloze č. 5, resp. 6 vyhlášky č. 207/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, ale obdobným, cizozemským potvrzením. Poskytovatelům zdravotních služeb nepřísluší vydávat potvrzení o provedení léčby jiným poskytovatelem, a to bez rozdílu, zda má tento poskytovatel sídlo na území České republiky, nebo zda jde o péči poskytnutou zahraničním poskytovatelem mimo území České republiky. Pokud byla fyzické osobě provedena změna pohlaví v cizině, v rámci rovného přístupu ke zdravotním službám, musí být tato změna uznána i v České republice.

Navrhuje se proto do novely zákona o matrikách zapracovat, že dodatečný záznam o změně pohlaví provedené v cizině ve smyslu ustanovení § 29 odst. 1 občanského zákoníku se do knihy narození provede na základě potvrzení vydaného poskytovatelem zdravotních služeb v cizině. Zároveň se stanoví, že potvrzení musí obsahovat jméno, popřípadě jména a příjmení a den, měsíc, rok a místo narození dotčené fyzické osoby a musí z něj být patrné, že ke změně pohlaví došlo v rozsahu vyžadovanému jinými právními předpisy (podle § 21 odst. 1 zákona o specifických zdravotních službách dochází ke změně pohlaví provedením zdravotních výkonů, jejichž účelem je provedení změny pohlaví chirurgickým zákrokem při současném znemožnění reprodukční funkce). Nebude-li dotčená osoba moci potvrzení o změně pohlaví provedené v cizině předložit nebo vzniknou-li pochybnosti o rozsahu provedené změny (zda odpovídá požadavkům českého práva), bude fyzická osoba povinna předložit doklad vydaný znalcem.

K bodu 55 - k § 18 odst. 1:

Terminologická úprava pojmosloví s ohledem na terminologii občanského zákoníku.

K bodu 56 - k § 18 odst. 3:

Navrhovaná změna je zohledněním zavedení prohlášení podle § 16a.

K bodu 57 - k § 19 odst. 2:

Navrhuje se opravit formulační nepřesnost ustanovení § 19 odst. 2 zákona o matrikách, jehož nedostatek přiléhavě charakterizuje doktrína: „Pochybnosti však tato formulace vzbuzuje za situace, kdy otcovství je určeno na základě pravomocného rozhodnutí soudu. Dohoda rodičů o příjmení dítěte je za této situace možná. Použitá formulace § 19 odst. 2 zákona o matrikách však svádí k závěru, že snad součástí výroku soudu o určení otcovství je i určení příjmení dítěte. Podle § 422 ZŘS je s řízením o určení otcovství spojeno i řízení o výchově a výživě nezletilého dítěte. Díkce zákona „...zvolí rodiče pro dítě příjmení...“ upřednostňuje dohodu rodičů na tom, jaké příjmení dítě ponese. Pokud se nedohodnou, určí příjmení dítěte soud (viz dále). Nicméně není vyloučeno spojení řízení o určení otcovství s určením příjmení dítěte, pokud soud shledá, že je to v zájmu hospodárnosti (§ 112 OSŘ).“ (Hrušáková, M., Králíčková, Z., Westphalová, L. a kol.: Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář. 1. vydání. Praha:

C. H. Beck, 2014, komentář k § 862, s. 862 – 835). Dále je v ustanovení zohledňováno zavedení prohlášení podle § 16a.

K bodům 58 až 60 - k § 19 odst. 3:

Legislativně technická úprava zohledňující rozdělení stávajícího ustanovení § 19 odst. 2 na dva samostatné odstavce. Současně je v odstavce 3 definován pojem „nezletilé dítě“ pro účely matričního zákona, kterým se rozumí fyzická osoba mladší 18 let, která nenabyla plné svéprávnosti.

K bodu 61 - k § 19 odst. 7:

Nově se upravuje, jaké příjmení se nezletilému dítěti zapíše do knihy narození v případě popření otcovství; v takovém případě se dítěti zapíše do knihy narození aktuální příjmení matky. Navrhovaná změna je promítnutím obecného požadavku na souhlas nezletilého dítěte, které dovršilo 15 let, s jakoukoli změnou svého příjmení. Bez jeho souhlasu nelze prohlášení přijmout.

K bodu 62 - k § 21 odst. 4:

V praxi dochází k situacím, kdy na území České republiky zemře cizinec, který zde dosud nemá vydán žádný český matriční doklad (typicky turista). Dosud v takovém případě při vydávání úmrtního listu musí být postupováno jako u kterékoliv jiné matriční události, je podle závazných právních předpisů (zejm. nařízení vlády č. 594/2006 Sb., o přepisu znaků do podoby, ve které se zobrazují v informačních systémech veřejné správy) vytvořena „matriční identita“ cizinci, která se obvykle neshoduje s jeho „pasovou identitou“ – uvedením jména a příjmení v jeho cestovním dokladu v anglické nebo francouzské transkripci. Vydaný úmrtní list pak způsobuje pozůstalým problémy, neboť ho potřebují výhradně pro další právní úkony v cizině, kde vzbuzuje rozdílnost identit v dokladech pochybnosti nebo i podezření.

Nově se navrhuje tuto zbytečnou komplikaci v daných situacích odstranit tím, že se pro tyto případy pro zápis do knihy úmrtí a vystavení úmrtního listu použije „pasová identita“ zemřelého cizince.

K bodu 63 - k § 22 odst. 3:

S ohledem na navrhovanou změnu příslušnosti matričního úřadu k zápisu úmrtí fyzické osoby zemřelé v dopravním prostředku (§ 10 odst. 3 zákona o matrikách) se navrhuje, aby v případě, že nelze ani po následném dalším šetření zjistit místo úmrtí fyzické osoby zemřelé v dopravním prostředku (lékař nevyznačí místo úmrtí na listu o prohlídce zemřelého), se v zápisu jako místo úmrtí uvedlo sídlo matričního úřadu příslušného k provedení zápisu úmrtí do matriční knihy, tj. matričního úřadu podle místa vyložení zemřelého z dopravního prostředku (§ 10 odst. 3 zákona o matrikách).

K bodům 64 a 65 - k § 22 odst. 4:

Podle stávajícího znění ustanovení § 22 odst. 3 (nově odst. 4) platí, že nelze-li ani po následném dalším šetření zjistit datum úmrtí fyzické osoby, matriční úřad o tom učiní oznámení soudu a datum úmrtí určí soud. Soudní řízení o určení data smrti upravuje zákon o zvláštních řízeních soudních v § 59 až 64.

Z matriční praxe je znám přístup některých okresních soudů, které odmítají žádosti matričních úřadů o určení data úmrtí s tím, že matriční úřad na takovém určení nemá právní zájem, neboť tu neprobíhá, ani nepřichází do úvahy řízení, v němž by byla řešena ochrana práv třetích osob, pro jejichž právní poměry má určení data úmrtí význam. V rozporu s § 60 zákona o zvláštních řízeních soudních (podle nějž „soud řízení zahájí na základě podnětu matričního úřadu podle jiného právního předpisu“) některé okresní soudy dovozují, že podnět

k zahájení řízení o určení data úmrtí může podat každý, nikoli pouze matriční úřady, a proto je třeba obecně potvrdit skutečnosti, z nichž soud dovodí, že případné řízení bude mít význam pro právní poměry dotčených osob. U matričních úřadů však právní zájem na určení vyplývá z předpisů veřejného práva (zákon o matrikách) a sleduje uvedení zápisu v matriční knize úmrtí do souladu s objektivní pravdou, což je významné např. i pro případná budoucí řízení o dědictví.

Navrhuje se proto v ustanovení odst. 4 přímo stanovit, že soud bezodkladně určí datum úmrtí fyzické osoby.

Právní zájem matričního úřadu spočívá v řádném výkonu státní správy, konkrétně se v případě § 22 odst. 4 jedná o provedení zápisu soudem určeného data úmrtí fyzické osoby do knihy úmrtí. Na základě rozsudku soudu tedy matriční úřad provede zápis data úmrtí (terminologií zákona o zvláštních řízeních soudních data smrti) do knihy úmrtí.

K bodu 66 - k § 23a:

Ustanovení řeší situaci cizinců, kteří se potýkají s obtížemi spojenými s existencí „matriční“ a „pasové“ identity, když pravidla pro zápis jména a příjmení se v případě vydávání cestovních dokladů a matričních dokladů liší. V dokladech proto u jednoho a téhož cizince jsou zapsány dva různé přepisy jeho jména a příjmení.

Dosud je tato situace řešena tím, že se do poznámky na konkrétním matričním dokladu uvádí, jak je jméno a příjmení té samé fyzické osoby uvedeno v cestovním dokladu. To platí i naopak, v poznámce na dokladu totožnosti cizince je uvedeno, jak vypadá jeho „matriční identita“. Tato poznámka je však formulována česky a není mezinárodně srozumitelná, problém tak není odstraněn zcela.

Navrhuje se proto, aby byla zavedena nová kategorie (rubrika) do matričního zápisu, kde by byly obě formy přepisu jména a příjmení cizince postaveny na roveň. A to jak v zápisu do příslušné matriční knihy, tak na výpisu z ní – tedy na příslušném matričním dokladu (na to navazuje § 26 odst. 7 zákona o matrikách).

K bodu 67 - k § 24 odst. 1:

Podle stávajícího znění ustanovení § 24 odst. 1 zákona o matrikách matriční doklad obsahuje údaje zapsané v matriční knize. Navrhuje se upřesnit, že matriční doklad obsahuje údaje uvedené podle stavu ke dni vydání dokladu, tj. aktuální údaje, na rozdíl od doslovného výpisu z matriční knihy, který obsahuje všechny údaje zapsané v matriční knize v původním i pozměněném znění.

K bodu 68 – k § 25 odst. 1 písm. a):

V návaznosti na doplnění nového odstavce 9 se navrhuje vypustit již nadbytečnou zmínku o zmocněnci.

K bodu 69 – k § 25 odst. 1 písm. e):

Nově se navrhuje, aby matriční úřad vydal matriční doklad nebo povolil nahlédnout do matriční knihy a činit výpisy z nich v přítomnosti matrikáře i osobě (fyzické nebo právnické), která prokáže, že je to nezbytné k prokázání právních nároků v cizině - viz též změny v § 8a odst. 1 a 2 zákona o matrikách.

K bodu 70 - k § 25 odst. 2:

Terminologická změna pojmosloví s ohledem na terminologii občanského zákoníku.

K bodu 71 – k § 25 odst. 5:

Podle stávajícího znění ustanovení § 25 odst. 5 zákona o matrikách matriční úřad vydá úmrtní list fyzické osobě, která na jeho vydání prokáže právní zájem nebo která žila se zemřelým v době jeho smrti ve společné domácnosti anebo osobě, která je vypravitelem jeho pohřbu. V praxi se však na matriční úřady obrací např. bývalí zaměstnavatelé zemřelých a požadují vydání úmrtního listu za účelem zjištění ukončení pracovního poměru zemřelých. Nově se proto navrhuje vydání úmrtního listu osobě (fyzické i právnické), která prokáže právní zájem.

K bodu 72 – k § 25 odst. 6:

V tomto ustanovení jsou mezi subjekty vydávající vícejazyčný standardní formulář doplněny zastupitelské úřady České republiky s přístupem do matričního informačního systému. Současně se zrušuje zavedení legislativní zkratky „vícejazyčný standardní formulář“ v souvislosti s jejím uvedením již v § 4c písm. a).

K bodu 73 - k § 25 odst. 7:

Navrhuje se, aby mohla požádat o doslovný výpis z matriční knihy každá oprávněná osoba (fyzická i právnická), když v současné době již má možnost nahlížet do matriční knihy a činit výpisy z ní v přítomnosti matrikáře. Tento postup bude méně časově náročný pro příslušné úřady, než představuje vydávání potvrzení o údajích z matriční knihy.

K bodu 74 - k § 25 odst. 8:

Okruh subjektů (pozn. nejde jen o osoby, ale i o instituce), kterým může být vydán rodný list, nebo kterým může matriční úřad povolit nahlížet do knihy narození, případně si z ní činit výpisy, nebo kterým lze vydat doslovný výpis z knihy narození je stanoven v § 25 odst. 1 zákona o matrikách. V případě, že došlo k osvojení dítěte, je oprávnění nahlížet do knihy narození a činit si z ní výpisy omezeno na osvojitele a po dovršení 12 roku věku i osvojence. V případě, že bylo rozhodnuto o utajení pokrevního rodiče, má osvojenec právo nahlížet do knihy narození až po dovršení zletilosti. Účelem této restrikce v přístupu k údajům zapsaným v knize narození je ochrana citlivých údajů osvojené osoby a sekundárně i osvojitelů.

Stávající právní úprava však poněkud nelogicky neomezuje shodným způsobem právo na získání doslovného výpisu z knihy narození. V doslovném výpisu jsou přitom (na rozdíl od rodného listu) obsaženy veškeré údaje zapsané v knize narození vážící se k dané matriční události. Doslovný výpis lze pořídit buď formou úplného opisu příslušného zápisu v matriční knize, nebo formou fotokopie.

Doslovný výpis z knihy narození tedy mohou získat všechny subjekty uvedené v § 25 odst. 1 písm. a) zákona o matrikách a dále státní orgány a orgány územních samosprávných celků při výkonu přenesené působnosti pro úřední potřebu. Za účelem odstranění této nežádoucí diskrepance se navrhuje omezit získání doslovného výpisu z knihy narození v případě zápisů týkající se osvojených osob za stejných podmínek, jako je omezeno nahlížení do knihy narození a možnost činění si výpisů z ní.

K bodu 75 - k § 25 odst. 9:

Za účelem ochrany dotyčné fyzické osoby před zneužitím jejích osobních údajů se nově navrhuje, aby v případě, že požádá oprávněná fyzická osoba o nahlédnutí do matriční knihy a činit výpisy z ní, o vydání matričního dokladu, potvrzení nebo doslovného výpisu prostřednictvím zmocněnce, byl její podpis na plné moci úředně ověřen.

K bodu 76 – k § 25 odst. 10:

Vzhledem k postupné digitalizaci služeb, které veřejná správa poskytuje občanům, se očekává, že většinu žádostí o matriční služby bude možno podat elektronicky, pokud žadatel prokáže svou totožnost s využitím elektronické identifikace. Navržené ustanovení umožňuje matričním úřadům v případech, kde to bude možné, tuto žádost také elektronicky vyřídit. Předpokládáme, že k nabytí účinnosti tohoto ustanovení, tedy k 1. lednu 2027 bude již digitalizace matričních dokladů možná a jejich uplatňování v úředním styku již běžným standardem.

K bodu 77 - k § 25a odst. 1 písm. a):

Navrhuje se sjednocení textu s § 25 odst. 1 písm. a) zákona o matrikách, čímž se rozšiřuje okruh oprávněných osob, kterým zákon přiznává příslušná oprávnění, i o členy rodiny a sourozence fyzických osob, kterých se zápis týká.

K bodu 78 – k § 25a odst. 1 písm. b):

Legislativně technická úprava související s doplněním § 25a odst. 1 písm. d).

K bodu 79 - k § 25a odst. 1 písm. d):

Nově se navrhuje, aby registrující matriční úřad vydal doklad o partnerství nebo povolil nahlédnout do knihy partnerství a činit výpisy z nich v přítomnosti matrikáře i osobě (fyzické nebo právnické), která prokáže, že je to nezbytné k prokázání právních nároků v cizině.

K bodu 80 - k § 25a odst. 2:

Podle stávajícího znění ustanovení § 25a odst. 2 se doslovný výpis z knihy partnerství vydá oprávněné fyzické osobě (fyzické osobě, které se zápis týká, nebo jejímu zmocněnci), nebo pro úřední potřebu státních orgánů nebo výkon přenesené působnosti orgánů územních samosprávných celků, a lze jej pořídit i kopií matričního zápisu. Nyní se nově navrhuje, aby mohla požádat o doslovný výpis z matriční knihy každá oprávněná osoba (fyzická i právnická), když v současné době již má možnost nahlížet do matriční knihy a činit výpisy z nich v přítomnosti matrikáře. Tento postup bude méně časově náročný pro příslušné úřady, než představuje vydávání potvrzení o údajích o údajích z matriční knihy.

K bodu 81 - k § 25a odst. 3:

Legislativně technická úprava související se změnami v § 25a odst. 1.

K bodu 82 - k § 25b odst. 1:

Nově se upravuje možnost získání doslovného výpisu z matriční knihy.

K bodu 83 - k § 25b odst. 2:

Nově se upravuje možnost získání kopie sbírky listiny a doslovného výpisu z druhopisu matriční knihy vedené do 31. prosince 1958.

K bodu 84 - k § 26 odst. 2:

Legislativně technická úprava upřesňující obsah žádosti.

K bodu 85 - k § 26 odst. 2:

Podle dosavadního znění ustanovení se uvedení jména v matričním dokladu v jiném než českém jazyce v matriční knize vyznačí. Navrhuje se upřesnit, že toto vyznačení se

provádí formou dodatečného záznamu. Stejná změna oproti stávajícímu stavu je navrhována i v rámci nového znění § 26 odst. 4 (viz níže).

K bodu 86 - k § 26 odst. 3 a 4:

K odstavci 3 - Legislativně technická úprava. Upřesňuje se, že požádat o užívání jména, popřípadě jmen, a příjmení v jazyce národnostní menšiny mohou požádat rodiče/rodič nezletilého dítěte, které je občanem a který je příslušníkem národnostní menšiny, i mimo manželství.

K odstavci 4 - Vzniknou-li pochybnosti o správné pravopisné podobě jména nebo příjmení, bude na rozhodnutí příslušného matričního úřadu, zda osloví pro získání odborného podkladu pro rozhodnutí znalce anebo subjekt vykonávající odbornou činnost v příslušném oboru, např. Ústav pro jazyk český.

Povinnost opatřit si ve sporných případech odborné stanovisko přejde novou právní úpravou ze žadatele na správní úřad, který si opatří odborné podklady pro rozhodnutí v souladu se zásadou materiální pravdy uvedenou v § 3 správního řádu.

K bodu 87 - k § 26 odst. 5 až 7:

K odstavci 5 - Podle stávajícího znění ustanovení § 26 odst. 3 zákona o matrikách se do matriční knihy vyznačí, že byl občanovi vydán matriční doklad s uvedením jména, popřípadě jmen, a příjmení v jazyce národnostní menšiny. Další matriční doklady se vydávají s uvedením jména, popřípadě jmen, a příjmení v této podobě. Nově se navrhuje, že k podání žádosti podle odstavce 3 není stanovena místní příslušnost, žádost tedy lze podat u kteréhokoli matričního úřadu.

K odstavci 6 a 7 - Žádost podle odstavce 3 lze podat pouze jednou. Veškeré další žádosti o uvedení téhož jména nebo příjmení v jazyce jiné národnostní menšiny jsou posuzovány jako žádosti o změnu jména nebo příjmení (§ 72), což podléhá správnímu poplatku. V odst. 7 se pro přehlednost doplňuje odkaz na § 23a, který upravuje způsob zápisu jména cizince do matriční knihy.

K bodu 88 – k § 31a až § 31c:

K § 31a - Ustanovení řeší způsob ověření matričního dokladu, potvrzení o údajích vedených v matriční knize nebo doslovného výpisu z matričních knih vydaného zastupitelským úřadem České republiky pro účel jeho použití v zahraničí. Navrhuje se, aby toto ověření provedl vedoucí příslušného zastupitelského úřadu České republiky, aby nedocházelo ke zbytečným průtahům ve vyřízení.

K § 31b odst. 1 - Návrh novely zákona o matrikách obecně směřuje k omezení místní příslušnosti matričních úřadů a zjednodušení agendy pro občany. Navrhuje se proto mimo jiné, aby fyzická osoba mohla podat žádost o druhopis matričního dokladu, o potvrzení o údajích v matriční knize nebo o doslovný výpis z matriční knihy u kteréhokoli matričního úřadu nebo zastupitelského úřadu České republiky.

K § 31b odst. 2 - V případě žádosti podle odst. 1, kdy matriční zápis není veden v matričním informačním systému, postoupí matriční úřad nebo zastupitelský úřad České republiky žádost prostřednictvím matričního informačního systému místně příslušnému matričnímu úřadu, který požadovaný zápis vyhledá a vloží do matričního informačního systému. Následně může být požadovaný doklad poskytnut žadateli.

K § 31c - Údaje v matričním informačním systému jsou neveřejné, proto je nutno upravit podmínky pro poskytování údajů z matričního informačního systému. Fyzické osobě,

resp. právnické osobě pro případ uplatnění nároku v cizině, se údaje poskytnou z matričního informačního systému za stejných podmínek jako údaje z matričních knih, tedy podle § 25. Výslovně jsou zde stanovena pravidla pro poskytování údajů o osvojení a pro poskytování údajů v případě, kdy matka dítěte požádala o utajení své osoby v souvislosti s porodem.

K bodu 89 - k § 35 odst. 1 písm. i):

Legislativně technická úprava související se zavedením obecného ustanovení upravujícího prokazování totožnosti v § 7a.

K bodu 90 - k § 35 odst. 2:

Ve stávajícím ustanovení § 35 zákona o matrikách je uveden výčet dokladů, které předkládá snoubenec/cizinec vstupující do manželství nebo osoba vstupující do partnerství, která je cizincem. V matriční praxi se množí případy, kdy se tato osoba zdržuje trvale v jiném státě než ve státě, jehož je státním občanem. Navrhuje se proto doplnění ustanovení § 35 zákona o matrikách tak, že snoubenec/cizinec vstupující do manželství nebo osoba vstupující do partnerství, která je cizincem, předloží i potvrzení o osobním stavu a pobytu, je-li cizím státem vydáváno, i ze státu, kde se trvale zdržuje, když nelze vyloučit, že tato osoba uzavřela a žije v platném manželství/partnerství na území cizího státu a v dokladu o právní způsobilosti ze svého domovského státu se uvádí, že je způsobilá k uzavření manželství/partnerství.

K bodu 91 - k § 35 odst. 3:

Legislativně technická úprava v návaznosti na zavedení legislativní zkratky v § 7a odst. 1 písm. b).

K bodu 92 - k § 36:

Zrušuje se legislativní zkratka „bezdomovec“ pro osobu bez státního občanství a nahrazuje se přesnějším pojmem „osoba bez státní příslušnosti“.

K bodu 93 – k § 37:

Legislativně technická úprava v návaznosti na vymezení pojmu nezletilé dítě.

K bodu 94 - k § 39:

V § 39 odst. 1 se nově navrhuje činit prohlášení o uzavření manželství nebo vstupu do partnerství nejen v českém jazyce, ale za zákonem stanovených podmínek i v jazyce národnostní menšiny (zejména v polštině), čímž by se za zákonných podmínek umožnilo příslušníkům národnostních menšin, kteří tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky, užít jazyk národnostní menšiny i v případě shora uvedených prohlášení. Původně se jedná o poslanecký pozměňovací návrh ke sněmovnímu tisku č. 593 v předchozím volebním období.

Ustanovení § 39 odst. 2 pak reaguje i na navrhovanou úpravu jednorázové tlumočnické činnosti v zákoně č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích. Při jejím zavedení bude zvláštní úprava v zákoně o matrikách nadbytečná.

K bodu 95 - k § 43 odst. 2:

Důvodem návrhu je zrychlit zápis narození u dětí, které se nově narodily v zahraničí českým státním občanům. Za stávajícího stavu je nutné, aby k žádosti o zápis těchto dětí do zvláštní matriky byl přiložen i doklad o státním občanství České republiky dítěte, které má být zapsáno. To znamená, že musí dojít nejprve k posouzení, zda dítě je českým státním občanem, které provádí Úřad městské části Praha 1 a který v případě, že zjistí, že je dítě českým státním občanem pro něj vydá osvědčení o státním občanství České republiky. Teprve

následně může dojít k zápisu narození do zvláštní matriky. Takto nastavený režim vede k prodloužení doby zápisu narození dítěte do zvláštní matriky o cca 1 měsíc a dobu nutnou na přeposlání dokumentace k zápisu zvláštní matrice.

Za účelem zrychlení zápisu dětí, které byly nově narozeny českým občanům v zahraničí a u nichž nevznikají žádné pochybnosti o jejich státním občanství, resp. o tom, že jsou státními občany České republiky, se navrhuje umožnit nahradit doklad o státním občanství dítěte dokladem o státním občanství jednoho z rodičů (v případě, že jde o dítě narozené v manželství), případně matky (v případě dítěte narozeného mimo manželství) prokazujícím státní občanství ČR tohoto rodiče v době narození dítěte. Možnost se omezuje jen na děti do 1 roku věku, a to zejména proto, že lze obvykle velmi snadno doložit státní občanství rodičů v době narození dítěte (např. předložením občanského průkazu, který byl platný v době narození dítěte a je platný i v okamžiku podání žádosti o zápis). S postupujícím časem lze předpokládat, že prokázání státního občanství rodičů dítěte ke dni jeho narození bude obtížnější, a to hlavně kvůli výměně dokladů totožnosti.

V případech dětí mladších 1 roku lze také předpokládat, že děti nedisponují ještě žádnými doklady totožnosti a vyřízení jejich zápisu do zvláštní matriky může být urgentní zejména z důvodu možnosti vystavit jim cestovní doklad. Na druhou stranu lze předpokládat, že pokud rodiče nepovažovali za nutné hlásit narození svého dítěte do zvláštní matriky několik let, není jejich potřeba zápisu natolik naléhavá.

K bodu 96 - k § 45:

Podle stávajícího znění ustanovení § 45 vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství nebo vysvědčení o právní způsobilosti ke vstupu do registrovaného partnerství vydá na žádost státního občana České republiky nebo na žádost osoby bez státní příslušnosti, která má povolen pobyt na území České republiky podle zvláštních právních předpisů, matriční úřad podle místa trvalého pobytu, popřípadě posledního trvalého pobytu občana na území České republiky před odchodem do ciziny, a pokud takový pobyt nikdy neměli, Úřad městské části Praha 1.

Nyní se nově navrhuje, aby příslušná vysvědčení vydal na žádost shora zmiňovaných osob kterýkoliv matriční úřad, tj. bez ohledu na trvalý pobyt žadatele, když veškeré potřebné údaje si může matriční úřad ověřit v informačních systémech veřejné správy.

K bodu 97 - k § 46 odst. 1 písm. g):

Legislativně technická úprava v souvislosti se zrušením legislativní zkratky „bezdomovec“ (§ 36).

K bodu 98 - k § 46 odst. 1 písm. h):

Podle stávajícího znění ustanovení § 46 odst. 1 písm. h) zákona o matrikách vysvědčení obsahuje jméno, popřípadě jména a příjmení, datum a místo narození a místo trvalého pobytu druhého snoubence, popřípadě druhé osoby, která chce vstoupit do manželství/registrovaného partnerství. Údaje o druhém snoubenci/budoucím partnerovi žadatel o vydání vysvědčení pouze prohlašuje, matrikář je nikterak neověřuje.

Navrhuje se proto tento údaj z vysvědčení vypustit. V návaznosti na navrhovanou právní úpravu bude zajištěna novelizace prováděcí vyhlášky k zákonu o matrikách, resp. její přílohy č. 2, v níž jsou uvedeny vzory matričních tiskopisů (vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství a vysvědčení o právní způsobilosti ke vstupu do registrovaného partnerství).

K bodu 99 - k § 46 odst. 2 písm. a):

Legislativně technická úprava související se zavedením obecného ustanovení upravujícího prokazování totožnosti v § 7a.

K bodu 100 – k § 46 odst. 3:

Nově se zastupitelskému úřadu České republiky podle § 4c, tj. zastupitelskému úřadu České republiky, který bude mít přístup do matričního informačního systému, umožní vydat na žádost vícejazyčný standardní formulář k vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství nebo k vysvědčení o právní způsobilosti ke vstupu do partnerství. Nyní má toto oprávnění pouze matriční úřad.

K bodům 101 až 103 – k § 47, § 48 a § 49:

Ustanovení § 47 definující zápis do matriční knihy, ustavení § 48 definující dodatečný zápis do matriční knihy a nadpis § 49 vztahující se pouze k matričním knihám se upravují, aby se v nich definované pojmy vztahovaly i na používání matričního informačního systému.

K bodům 104 a 105 – k § 50:

Ustanovení § 50 definující opravu zápisu v matriční knize se upravuje v souvislosti s vytvořením matričního informačního systému.

K bodu 106 – k § 50 odst. 2:

Ustanovení § 50 se doplňuje o nový odstavec 2 upravující způsob nápravy nedostatků v matriční evidenci včetně zjištěných rozdílů mezi údaji zapsanými v matriční knize a v matričním informačním systému. V ustanovení je tedy formulováno obecné pravidlo, podle kterého matriční úřad provede opravu zápisu v matriční knize nebo v matričním informačním systému po ověření správnosti zapsaných údajů s využitím všech dostupných podkladů.

K bodu 107 – k § 51:

Nadpis § 51 se upravuje s ohledem na existenci matričního informačního systému.

K bodu 108 – k § 51 odst. 2:

Ustanovení § 51 se doplňuje o nový odstavec 2 upravující postup při uzavření zápisu, dodatečného zápisu, dodatečného záznamu nebo opravy zápisu v matričním informačním systému. Matrikář nejprve vloží digitální kopii uzavřeného zápisu v matriční knize, a až poté zápis uzavře v matričním informačním systému.

K bodu 109 - k § 54 odst. 1 a 2:

Legislativně technická úprava, kdy se pro nadbytečnost vypouštějí z názvu Ministerstva zahraničních věcí slova České republiky.

K bodu 110 - k § 58 odst. 4:

Legislativně technická úprava v návaznosti na navrhovanou definici nezletilého dítěte.

K bodu 111 - k § 58 odst. 5:

Podle ustanovení § 58 odst. 5 zákona o matrikách platí, že pokud fyzická osoba v dobré víře po dobu nejméně 5 let užívá své příjmení v nesprávné podobě, může před kterýmkoli matričním úřadem prohlásit, že bude nadále užívat své příjmení ve tvaru, v jakém je uvedeno na vydaných dokladech. Jde-li o společné příjmení manželů, lze učinit prohlášení pouze se souhlasem druhého manžela, popřípadě jejich nezletilého dítěte staršího 15 let.

Zákon o matrikách však dosud neupravoval, co se rozumí vydaným dokladem. Vydaným dokladem se rozumí především český matriční doklad, ve výjimečném případě lze akceptovat i jiný doklad (pouze cestovní doklad či občanský průkaz České republiky).

Smyslem ustanovení § 58 odst. 5 zákona o matrikách je, aby fyzická osoba, jejíž příjmení je na vydaném českém matričním dokladu, resp. cestovním dokladu či občanském průkazu České republiky, uvedeno v nesprávné podobě, mohla toto příjmení po uplynutí zákonné lhůty nejméně 5 let „vydržet“. Cestovní doklad cizince nebo průkaz o povolení k trvalému pobytu (dále jen „PKP“) na území České republiky není „vydaným dokladem“ ve smyslu ustanovení § 58 odst. 5 zákona o matrikách. V cestovním dokladu cizince nebo v jeho PKP není jeho příjmení uvedeno v nesprávné podobě, jedná se pouze o anglickou či francouzskou transkripci jeho jména a příjmení do latinky. Přeje-li si cizinec užívat své příjmení v podobě, v jaké je přepsáno v jeho cestovním dokladu nebo PKP, může požádat o povolení změny jména a příjmení ve správním řízení. Příjmení cizince v tomto případě tedy nelze „vydržet“. Správní poplatek za povolení změny příjmení činí 100,- Kč (cizojazyčné), za povolení změny jména 1.000,- Kč. Navrhuje se proto v zákoně o matrikách vymezit pojem „vydaný doklad“ jako matriční doklad vydaný matričním úřadem nebo vydaný občanský průkaz nebo cestovní doklad České republiky.

Jde-li o společné příjmení manželů, lze učinit prohlášení pouze se souhlasem druhého manžela, přičemž nově se navrhuje obligatorně (nikoliv fakultativně jako dosud) vyžadovat souhlas nezletilého dítěte staršího 15 let. Současně se navrhuje legislativně technická úprava v návaznosti na novou navrhovanou definici nezletilého dítěte.

K bodu 112 – k § 60:

Legislativně technická úprava v souvislosti se zrušením legislativní zkratky „bezdomovec“.

K bodu 113 - k § 62 odst. 1:

Správní řád obecně předpokládá, že podkladem pro vydání rozhodnutí, popř. jiného aktu správního orgánu (matričního dokladu), mohou být jakékoli údaje, informace či skutečnosti, které přispějí ke zjištění stavu věci. Výčet uvedený v § 50 správního řádu je pouze demonstrativní. Navrhuje se proto, aby si matriční úřad v případě pochybností opatřil odborné podklady a na jejich základě rozhodl. Stanovisko bude podléhat volnému hodnocení důkazů, resp. podkladů. Matriční úřad si opatří odborné podklady buď od subjektu vykonávajícího odbornou činnost v příslušném oboru, např. od Ústavu pro jazyk český anebo znalecký posudek.

K bodu 114 - k § 62 odst. 3:

Legislativně technická úprava v návaznosti na novou navrhovanou definici nezletilého dítěte. Aby se zabránilo zneužívání institutu prohlášení o volbě druhého jména, které není spojeno s úhradou žádného správního poplatku, navrhuje se zároveň v ustanovení § 62 odst. 3 zákona o matrikách přímo upravit, že prohlášení o volbě druhého jména lze učinit pouze jednou a nelze je vzít zpět. Další žádosti již budou posuzovány jako žádost o změnu jména ve správním řízení.

K bodu 115 - k § 62 odst. 4 a 5:

K odstavci 4 - Podle ustanovení § 18 odst. 2 zákona o matrikách do matriky mohou být občanovi zapsána dvě jména, která nesmí být stejná; dítěti, které není občanem a jehož rodiče nemají státní občanství České republiky, lze zapsat více jmen.

Cizinci, kteří se narodili na území České republiky, mají v knihách narození, vedených matričními úřady v České republice, zapsána více než dvě jména. Poté tito cizinci nabyli

státní občanství České republiky a jako občané byli zavedeni do ISEO s více než dvěma jmény. Nově se navrhuje stanovit oprávnění, nikoliv povinnost, fyzické osobě, která má v matriční knize zapsáno více jmen a která nabyde státního občanství České republiky, aby buď přímo před příslušným krajským úřadem při převzetí Listiny o nabytí, nebo o udělení státního občanství České republiky učinila prohlášení, které z nich, popřípadě která dvě z nich bude v úředním styku používat. Pokud tak fyzická osoba nabývající státního občanství České republiky neučiní před příslušným krajským úřadem, má dále možnost učinit toto prohlášení před kterýmkoli matričním úřadem ve lhůtě 30 dnů od nabytí státního občanství České republiky.

Zákon dále specifikuje postup u nezletilých dětí obecně a dále u dětí starších 15 let.

K odstavci 5 - Obdobně se navrhuje postupovat i v případě, když má fyzická osoba, která nabyde státního občanství České republiky, v matriční knize narození zapsáno jméno a jméno po otci (otčestvo) na pozici druhého jména.

K bodu 116 - k § 62 odst. 6 a 7:

K odstavci 6 - Zákon ukládá povinnost matričnímu úřadu, který nevede matriční knihu narození, postoupit příslušné prohlášení ve lhůtě 3 pracovních dnů matričnímu úřadu, v jehož knize narození je jméno zapsáno. Obdobně se ukládá i povinnost krajskému úřadu postoupit příslušná prohlášení ve lhůtě 3 pracovních dnů matričnímu úřadu, v jehož knize narození je jméno zapsáno.

K odstavci 7 - V souvislosti se zápisem narození občana do zvláštní matriky v Brně se nově navrhuje stanovit možnost, nikoliv povinnost, učinit prohlášení o užívání jména, popř. dvou jmen, i občanovi narozenému v cizině, který má na cizozemském matričním dokladu uvedeno více jmen. Zároveň se stanoví, že u nezletilého dítěte staršího 15 let se připojí k prohlášení jeho souhlas, bez něhož ke zvolení jmen nemůže dojít. Veškeré další žádosti o upuštění od užívání jména po otci (otčestva) jsou posuzovány jako žádosti o změnu jména (§ 72).

K bodům 117 a 118 - k § 63 odst. 2:

Podle stávajícího znění ustanovení § 63 odst. 2 zákona o matrikách občan, který chce užívat českou podobu cizojazyčného jména, popřípadě jmen, oznámí tuto skutečnost matričnímu úřadu, v jehož knize narození je jméno, popřípadě jména, zapsáno. Nyní se nově navrhuje, aby uvedené prohlášení mohl občan činit před kterýmkoliv matričním úřadem. Současně se navrhuje, aby si matriční úřad v případě pochybností opatřil odborné podklady a na jejich základě rozhodl.

K bodu 119 - k § 63 odst. 3:

V novém odstavci se stanoví, že matriční úřad, v jehož knize narození není zapsáno jméno, jehož se oznámení podle odstavce 2 týká, postoupí toto prohlášení do 3 pracovních dnů matričnímu úřadu, v jehož knize narození je jméno zapsáno.

K bodu 120 - k § 67 odst. 1 písm. c):

Legislativně technická úprava v návaznosti na nově navrženou legislativní zkratku „nezletilé dítě“.

K bodu 121 - k § 68 odst. 2:

Podle stávajícího znění ustanovení § 68 odst. 2 zákona o matrikách se rodným příjmením rozumí příjmení uvedené v knize narození při narození dítěte, určení otcovství nebo osvojení do nabytí svéprávnosti dítěte a v souvislosti se změnou pohlaví. V případě, že bude úspěšně popřeno otcovství k dítěti, zapíše se do knihy narození příjmení matky, které má

v době narození dítěte, tj. otec dítěte není znám (§ 19 odst. 5 zákona o matrikách). Pokud bychom při aplikaci citovaného ustanovení § 68 odst. 2 zákona o matrikách striktně dodržovali gramatickou (jazykovou) metodu výkladu právního předpisu, došlo by k absurdní situaci, kdy by rodným příjmením dítěte po popření otcovství bylo příjmení muže, ke kterému toto dítě nemá žádný právní vztah, neboť rozsudkem soudu bylo určeno, že tento muž otcem dítěte není. Došlo by tedy k situaci, kdy by dítě neslo příjmení po matce, nemělo by „matrikového“ otce, avšak jeho rodným příjmením by zůstalo příjmení muže, který k němu úspěšně popřel otcovství. Jsme proto toho názoru, že by citované ustanovení zákona o matrikách mělo být v tomto případě vykládáno extenzivně vzhledem ke skutečnosti, že zákonodárce jistě neměl v úmyslu, aby v praxi docházelo k výše popsaným případům. Uvedená právní norma by měla pokrývat nejenom ty situace, kdy je otcovství k dítěti určeno (a dítěti se určením otcovství mění i rodné příjmení), ale i ty situace, kdy je otcovství k dítěti úspěšně popřeno (na právní vztah mezi dítětem a otcem se hledí, jako by nikdy nebyl), byť uvedené ustanovení zákona o matrikách výslovně nestanoví, že rodným příjmením se rozumí i příjmení uvedené v knize narození při popření otcovství. Náš právní názor podporuje i čl. 7 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte (publikováno Sdělením MZV č. 104/1991 Sb.). Dle tohoto článku má každé dítě právo na jméno a právo znát své rodiče. Státy, které jsou smluvní stranou Úmluvy, se podle čl. 8 odst. 1 Úmluvy zavazují, že budou respektovat právo dítěte na zachování totožnosti, jména a rodinných svazků. V kontextu s výše uvedeným případem se domníváme, že pokud by byl ze strany matričního úřadu přijat striktní výklad ustanovení § 68 odst. 2 zákona o matrikách, a dítě by tak ve svých matričních dokladech mělo uvedeno rodné příjmení muže, jehož otcovství bylo nezpochybnitelně popřeno, jednalo by se v souvislosti s citovanými ustanoveními Úmluvy o právech dítěte o zřejmý zásah do jeho práv, zejména do práva na jméno a zachování rodinných svazků. Do citovaného ustanovení § 68 odst. 2 zákona o matrikách se proto navrhuje doplnit, že rodným příjmením se rozumí i příjmení po popření otcovství a též příjmení při uzavření manželství rodičů po narození dítěte.

K bodu 122 - k § 68 odst. 3 a 4:

K odstavci 3 - Navrhuje se doplnit do ustanovení § 68 zákona o matrikách, že za rodné příjmení lze považovat i příjmení, které osoba získala podle ustanovení

- § 26 odst. 3 zákona o matrikách (příjmení příslušníků národnostních menšin),
- § 50 (oprava chybných či nesprávných údajů v zápisu v matriční knize),
- § 58 odst. 5 zákona o matrikách (příjmení v nesprávné podobě),
- § 69a odst. 1 a 2 (užívání příjmení žen) nebo podle § 69b (soulad s pravidly české mluvnice), a
- § 70a odst. 1 (užívání příjmení občana, který je současně státním občanem jiného členského státu Evropské unie).

Změnit lze pouze to příjmení, které je fyzická osoba aktuálně povinna užívat. Bude-li však matriční úřad aplikovat shora citovaná ustanovení zákona o matrikách, nejedná se o změnu příjmení ve správním řízení.

Citovaná ustanovení tak lze využít i k prohlášení o rodném příjmení, které již fyzická osoba neužívá (je vdaná/ženatý, vdovec/vdova nebo ve správním řízení jí byla povolena změna příjmení).

K odstavci 4 - Na základě dlouholeté matriční praxe na zvláštní matrice při zápisu matriční události osob, které v době narození nebyly občany, bylo při zápisu tvaru jejich příjmení postupováno stejně jako u všech ostatních zápisů. Tvar jejich příjmení zapisovaný do matriční knihy byl uváděn v souladu s příslušnými ustanoveními zákona o matrikách tak, aby byl uveden do souladu s „tradičním“ českým užíváním příjmení a došlo tak k úplnému začlenění těchto osob do české společnosti. Např. vdaným ženám bylo jejich rodné příjmení

na vystavovaném rodném listě přechylováno, protože své rodné příjmení již neužívaly a nemohly tak využít příslušných ustanovení zákona o matrikách a učinit prohlášení o užívání svého příjmení v mužském tvaru; osobám, u nichž se v údajích o rodičích vyskytl tzv. „český prvek“, bylo zapisováno příjmení v souladu s českou právní úpravou, tedy často zcela odlišně od příjmení, které od narození užívaly, protože si jejich rodiče, např. po emigraci, v cizině po pozbytí státního občanství České republiky změnili příjmení apod. Po vystavení českých matričních dokladů a následně českých dokladů totožnosti tak často docházelo ke změně jejich identity. Tam, kde to bylo možné, byla situace řešena ve správním řízení o povolení změny příjmení v souladu se zákonem o matrikách.

Jedině tímto způsobem mohli žadatelé dosáhnout sjednocení podoby svého jména a příjmení na svých českých dokladech totožnosti a dokladech ze země svého původu. Např. vdané ženy však již nemohly dosáhnout zápisu svého příjmení do rodného listu v mužském tvaru, neboť rodné příjmení již neužívají. Zvláštní matrika při dodržování této matriční praxe velmi často vedla složitá správní řízení ve věci zápisu tvaru příjmení. Tak tomu bylo např. v případě zápisu narození a vystavení českého rodného listu žadatelky, která nabyla státního občanství České republiky již jako vdaná, po uzavření manželství užívali spolu s manželem jeho příjmení jako příjmení společné a žadatelka požadovala zápis svého narození do zvláštní matriky dle cizozemského rodného listu v mužském tvaru. Toto jí bylo ve správním řízení zamítnuto, žadatelka využila všech zákonem stanovených opravných prostředků a podala proti rozhodnutí o odvolání ve věci správní žalobu k příslušnému krajskému soudu. Krajský soud v Brně svým pravomocným rozhodnutím ze dne 9. 3. 2016, č. j. 31A 21/2014-31 rozhodnutí odvolacího orgánu zrušil a věc vrátil k novému projednání, když ve svém odůvodnění mimo jiné odkázal na ustanovení § 39 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon o matrikách, ve znění pozdějších předpisů, podle něhož se zápisy matričních událostí provádějí podle matričního dokladu vydaného v cizině, jde-li o zápis matriční události osoby, která v době, kdy matriční událost nastala, nebyla občanem; tato skutečnost se poznamenává v oddíle „Záznamy a opravy před podpisem“. Dále ve svém odůvodnění Krajský soud v Brně upozorňuje na to, že právo na jméno má být vnímáno jako jedno ze základních práv člověka a v souvislosti s tím je zdůrazňováno právo každé osoby na respektování soukromého a rodinného života dle čl. 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv, včetně ochrany osobního jména a identity. Z uvedených důvodů se proto navrhuje doplnění ustanovení § 68 zákona o matrikách tak, že při zápisu narození, uzavření manželství nebo vzniku partnerství v cizině zvláštní matrika na základě žádosti občana, jehož se zápis týká a který nebyl v době vzniku matriční události občanem, uvede jeho příjmení, popřípadě rodné příjmení v podobě uvedené na cizozemském matričním dokladu, který je podkladem pro provedení zápisu do zvláštní matriky.

K bodu 123 - k § 69 odst. 3:

Terminologická úprava v návaznosti na občanský zákoník.

K bodu 124 - k § 69a odst. 2:

Terminologická úprava v návaznosti na zavedení pojmu „nezletilé dítě“ a dále terminologická úprava v návaznosti na občanský zákoník.

K bodu 125 - k § 69a odst. 3:

Matriční úřady při přechylování příjmení vycházejí z vyjádření Ústavu pro jazyk český a ze dvou doplňkových instrukcí k tomuto vyjádření. Kompletně a podrobně jsou potom jednotlivé typy příjmení popsány v příručce M. Knappové „Naše a cizí příjmení v současné češtině“, 2. vydání, Liberec 2008, str. 43 – 78. Příjmení typu např. Krejčí, Kočí, Ovčáří, která jsou původem podstatnými jmény zakončenými na – í, mají v ženské podobě

dvojitý možný tvar, tj. Krejčová i Krejčí, Kočová i Kočí, Ovčarová i Ovčarčí. Dále např. příjmení Vepřek, které má v ženské podobě dvojitý možný tvar – Vepřeková/Vepřková, Strnadel – Strnadelová/Strnadlová, Gruber – Gruberová/Grubrová, Krušinok – Krušinoková/Krušinoková, Lev – Lvová/Levová, Oliverius – Oliveriová/Oliveriusová, Švec – Švecová/Švecová atd. Při matričním zápisu není nutné respektovat předcházející rodinnou zvyklost a je možné vycházet z vůle zapisované osoby doložené jejím čestným prohlášením. Příklad: Snoubenci se při uzavření manželství dohodnou, že budou užívat jako společné příjmení příjmení muže (Krejčí).

Na vystaveném oddacím listu bude v oddíle „Dohoda o příjmení“ uvedeno:

Muž - Krejčí

Žena - Krejčí (byť matka ženicha užívala příjmení ve tvaru Krejčová)

Děti - Krejčí – Krejčí.

Za trvání manželství může žena prohlásit, že bude užívat své příjmení ve tvaru Krejčová.

Není třeba vyžadovat souhlasu manžela, neboť se nejedná o změnu příjmení, ale pouze o užívání téhož příjmení v jiném tvaru, který pravidla české mluvnice umožňují; manžela je však třeba následně o uvedené „změně“ informovat. Její nezl. dcera, narozená z tohoto manželství, bude i nadále užívat příjmení ve tvaru Krejčí dle dohody rodičů o příjmení uvedené na oddacím listu. Rodiče však mohou učinit prohlášení o užívání příjmení ve tvaru Krejčová i za nezl. dceru, nebo pouze za nezl. dceru. V tomto případě bude rodné příjmení nezletilé dcery Krejčová. Uvedené se navrhuje zpracovat do ustanovení § 69a odst. 3 zákona o matrikách.

K bodu 126 - k § 69a odst. 4:

Legislativně technická úprava v návaznosti na doplnění nového odstavce 3.

K bodu 127 - k § 69a odst. 5:

Legislativně technická úprava v návaznosti na zavedení pojmu „nezletilé dítě“.

Viz odůvodnění k novému § 69a odst. 3.

K bodu 128 - k § 69a odst. 6:

Legislativně technická úprava v návaznosti na zavedení pojmu „nezletilé dítě“.

Viz odůvodnění k novému § 69a odst. 3.

K bodům 129 a 130 - k § 69a odst. 7:

Viz odůvodnění k novému § 69a odst. 3.

K bodu 131 – k § 69b:

Legislativně technická úprava v návaznosti na zavedení pojmu „nezletilé dítě“.

Viz odůvodnění k novému § 69a odst. 3.

K bodu 132 – k § 70 odst. 1 písm. f):

Doplňuje se nová podmínka, při jejímž splnění může občan užívat více příjmení. Nově tak bude moci občan užívat více příjmení i v jiných případech hodných zvláštního zřetele. Reaguje se na soudní judikaturu a potřeby praxe, kdy např. český státní občan bude oprávněn žádat o změnu příjmení na více příjmení z důvodu rodinných vazeb v zahraničí (zejména ve španělsky mluvících zemích nebo v Itálii).

K bodu 133 - k § 70 odst. 3:

Navrhované změny jsou promítnutím obecného požadavku na souhlas nezletilého dítěte, které dovršilo 15 let, s jakoukoli změnou svého příjmení. Bez jeho souhlasu nelze prohlášení přijmout.

K bodu 134 - k § 70 odst. 4:

Reaguje se na navrhovanou změnu ustanovení § 661 odst. 2 občanského zákoníku.

K bodu 135 - k § 70 odst. 5 a 6:

Reaguje se na navrhované doplnění nového odstavce 3 do § 661 občanského zákoníku.

K bodu 136 - k § 70 odst. 8:

Legislativně technická úprava reagující na přečíslování odstavců v § 70.

K bodu 137 - k § 70a odst. 1:

Podle stávajícího znění ustanovení § 70a odst. 1 zákona o matrikách se prohlášení státního občana České republiky, který je současně státním občanem jiného členského státu Evropské unie, o užívání jeho jména, popřípadě jmen, nebo příjmení v podobě, kterou mu umožňuje užívat právo a tradice tohoto jiného členského státu Evropské unie, činí před matričním úřadem, v jehož knize narození nebo knize manželství je jméno, popřípadě jména, nebo příjmení zapsáno. Takové prohlášení však může učinit i osoba, která žije v platném registrovaném partnerství; prohlášení se bude moci učinit před kterýmkoliv matričním úřadem. Nově se zavádí povinnost matričního úřadu, který nevede matriční knihu, v níž je zapsáno jméno, popř. jména, nebo příjmení, jehož se prohlášení týká, postoupit toto prohlášení příslušnému matričnímu úřadu, a to ve lhůtě tří pracovních dnů.

K bodu 138 – k § 70a odst. 1:

Legislativně technická úprava v návaznosti na novou definici „nezletilého dítěte“.

K bodu 139 – k § 70a odst. 2:

Terminologické upřesnění v návaznosti na občanský zákoník.

K bodu 140 - k § 71a:

Reaguje se na navrhovanou změnu ustanovení § 835 a § 842 občanského zákoníku v souvislosti s užíváním příjmení po osvojení nezletilého.

K bodu 141 - k § 71b:

Reaguje se na navrhovanou změnu ustanovení § 851 občanského zákoníku v souvislosti s užíváním příjmení po osvojení zletilého.

K bodu 142 – k § 72 odst. 3:

Odborným podkladem, na jehož základě matriční úřad rozhodne, zda jméno zapíše, může být buď podklad od subjektu vykonávajícího odbornou činnost v příslušném oboru nebo znalecký posudek.

K bodu 143 - k § 72 odst. 4:

Podle ustanovení § 878 odst. 2 občanského zákoníku nemá-li žádný z rodičů rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu nebo je-li výkon rodičovské odpovědnosti obou rodičů pozastaven, anebo je-li rodičovská odpovědnost rodičů dotčena některým z uvedených způsobů, ale každého jinak, jmenuje soud dítěti poručníka, kterému náleží povinnosti a práva rodičů nebo jejich výkon na místě rodičů. Institut poručenství upravuje ustanovení § 928

a následující občanského zákoníku. Poručenství zaniká, nabude-li alespoň jeden z rodičů poručenice rodičovskou odpovědnost, popřípadě nabude-li schopnost ji vykonávat. Poručenství rovněž zaniká, nabude-li dítě svéprávnosti, nebo je-li osvojeno. Dále § 934 odst. 1 občanského zákoníku stanoví, že každé rozhodnutí poručníka v nikoli běžné záležitosti týkající se dítěte musí být schváleno soudem. K právnímu jednání poručníka, k němuž schází potřebný souhlas soudu, se nepřihlíží. Změna jména nebo příjmení nezletilého dítěte není běžnou záležitostí týkající se dítěte.

Poručník/poručníci tedy musí požádat příslušný soud o souhlas s podáním žádosti o povolení změny jména nebo příjmení dítěte. Po schválení soudem může ustanovený poručník nezletilého jakožto jeho zákonný zástupce ve smyslu ustanovení § 72 odst. 1 zákona o matrikách podat žádost o povolení změny jeho příjmení. Institut pěstounství upravuje občanský zákoník v ustanoveních § 985 a násl. Ustanovení § 985 odst. 1 občanského zákoníku stanoví, že nemůže-li o dítě osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník, může soud svěřit dítě do osobní péče pěstounovi. Podle ustanovení § 966 odst. 2 občanského zákoníku platí, že pěstoun při výchově dítěte vykonává přiměřeně povinnosti a práva rodičů. Je povinen a oprávněn rozhodovat jen o běžných záležitostech dítěte, v těchto záležitostech dítě zastupovat a spravovat jeho jmění. Má povinnost informovat rodiče dítěte o jeho podstatných záležitostech. Vyžadují-li to okolnosti, stanoví další povinnosti a práva pěstouna soud. Soud může pěstounskou péči vymezit na dobu určitou (např. po dobu pobytu rodiče dítěte v léčebně). Soud také může určit, že se dítě svěřuje do pěstounské péče, aniž vymezí její trvání. Pak se bude jednat o pěstounskou péči na dobu neurčitou, s výhradou podstatné změny poměrů. Pěstounská péče zaniká nejpozději, nabude-li dítě svéprávnosti, jinak jeho zletilostí.

Podle ustanovení § 953 občanského zákoníku nemůže-li o dítě osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník, může soud svěřit dítě do osobní péče jiného člověka (dále jen „pečující osoba“). Rozhodnutí o svěření dítěte do péče musí být v souladu se zájmy dítěte.

Povinnosti a práva pečující osoby vymezí soud; jinak se přiměřeně použijí ustanovení o pěstounství (§ 955 občanského zákoníku). Podobně jako u pěstounské péče se i zde jedná jen o osobní péči o dítě, nikoli o statusovou změnu. Svěření dítěte do péče jiné osoby bude dočasné, zpravidla krátkodobé. Vždy dle potřeb dítěte a situace v jeho přirozené rodině. Jedná se o institut náhradní rodinné péče, jehož účelem je zejména výkon osobní péče o dítě člověkem odlišným od rodiče nebo poručníka a od pěstouna, jestliže tato péče nemůže být z objektivních nebo subjektivních důvodů vykonávána rodiči popřípadě poručníkem. Svěření dítěte do péče tak musí být pojmově pojímáno jako subsidiární k péči vlastních rodičů. Změna jména nebo příjmení nezletilého dítěte není běžnou záležitostí týkající se dítěte. Poručník/poručníci nebo pěstoun/pěstouni proto musí požádat příslušný soud o souhlas s podáním žádosti o povolení změny jména nebo příjmení dítěte, pokud rodiče dítěte takovou žádost nepodají (v případě pěstounů). V případě všech výše uvedených forem náhradní rodinné péče se nejedná o trvalý právní vztah mezi poručníkem/pěstounem a dítětem, či dítětem a osobou, do jejíž péče bylo dítě svěřeno, ale o vztah časově omezený. S ohledem na nový charakter všech forem náhradní rodinné péče podle občanského zákoníku se navrhuje, aby se změna jména nebo příjmení nepovolovala nejen v případě, že by byla v rozporu s potřebami a zájmy nezletilého (stávající znění), ale nově i v případech, jde-li o změnu jména dítěte nebo o změnu příjmení dítěte na příjmení poručníka/poručníků, nebo pěstouna/pěstounů, anebo na příjmení osoby, do jejíž péče bylo dítě svěřeno, nejde-li však o jednoho z rodičů.

K bodu 144 - k § 73:

Podle ustanovení § 73 odst. 3 zákona o matrikách, ve znění platném do 31. prosince 2013, měli-li manželé různá příjmení, mohla jim být povolena změna příjmení pouze na příjmení jednoho z nich, který s touto změnou vyslovil souhlas. Uvedené ustanovení bylo

ze zákona o matrikách zákonem č. 312/2013 Sb. k 1. lednu 2014 vypuštěno. Důvodem je nová právní úprava zakotvená v ustanovení § 661 odst. 2 občanského zákoníku, která se promítla do ustanovení § 70 odst. 4 zákona o matrikách, podle něhož ponechají-li si manželé po uzavření manželství svá dosavadní příjmení, mohou i později učinit prohlášení před kterýmkoli matričním úřadem, že se dohodli na společném příjmení jednoho z nich. Prohlášení se vztahuje i na společné nezletilé děti manželů. V poznámce oddacího listu matriční úřad vyznačí, odkdy manželé užívají společné příjmení. Z uvedeného vyplývá, že za trvání manželství, pokud si manželé při uzavření manželství ponechali svá dosavadní příjmení, mohou před kterýmkoliv matričním úřadem učinit pouhé prohlášení o tom, že se dohodli na společném příjmení jednoho z nich a manžel/ka nemusí žádat o povolení změny svého příjmení na příjmení druhého manžela ve správním řízení. Po shora provedené změně zákona o matrikách však i nadále bylo v zákoně o matrikách ponecháno ustanovení § 73 odst. 3, podle něhož mají-li manželé a rodiče dítěte různá příjmení, změna příjmení toho z manželů, jehož příjmení má nezletilý, se vztahuje i na nezletilého. Za trvání manželství, pokud si manželé při uzavření manželství ponechali svá dosavadní příjmení a ten manžel, jehož příjmení je příjmením jejich společných dětí, si přeje změnu svého příjmení na úplně jiné příjmení, požádá o změnu příjmení ve správním řízení. Za trvání manželství může být taková změna příjmení povolena pouze na základě souhlasu obou manželů. Tato změna příjmení se vztahuje i na společné nezletilé děti manželů (u dětí starších 15 let je třeba připojit k žádosti jejich souhlas). Na druhého z manželů se tato změna příjmení nevztahuje. Dále podle stávajícího znění ustanovení § 73 odst. 2 zákona o matrikách platí, že mají-li manželé společné příjmení a je-li povolena změna příjmení jednomu z nich, vztahuje se tato změna i na příjmení druhého manžela a příjmení jejich nezletilých dětí.

Pouze výkladem lze dospět k závěru, že se povolená změna příjmení vztahuje i a společné děti manželů narozené až po povolené změně příjmení (děti budoucí). Navrhuje se proto nová právní úprava na úseku změny příjmení za trvání manželství. Případ, kdy si manželé ponechali svá dosavadní příjmení, je již vyřešen v ustanovení § 70 odst. 4 zákona o matrikách (viz výše). Zůstává tedy upravit změnu společného příjmení manželů za trvání manželství. Navrhuje se tak možnost změny pouze společného příjmení manželů na základě souhlasu obou manželů. Je-li povolena změna příjmení jednomu z manželů, vztahuje se tato změna i na příjmení druhého manžela a příjmení jejich nezletilých dětí, a to i dosud nenarozených.

A mají-li manželé společné příjmení a jeden z nich užívá a na druhém místě uvádí příjmení předchozí, může jim být povolena změna pouze tohoto společného příjmení. Novou právní úpravou tak zamezíme možnost změny příjmení jednoho z manželů za trvání manželství na úplně jiné příjmení.

K bodu 145 - k § 73a:

Navrhuje se, aby se povolená změna příjmení (nejen rodného) u fyzických osob, které změnily osobní stav, zapisovala pouze v knize manželství nebo v knize partnerství, nikoliv již v knize úmrtí v zápise úmrtí zemřelého manžela, popřípadě partnera. Prokazování příjmení pozůstalým manželem/partnerem úmrtním listem svého zemřelého manžela/partnera bylo značně necitlivé. Podobu svého příjmení po povolené změně tak budou podle navrhované právní úpravy prokazovat oddacím listem, popř. dokladem o partnerství, na němž bude v oddíle poznámka uvedeno jejich příjmení po povolené změně.

K bodu 146 - k § 76 odst. 4 písm. b):

Terminologické upřesnění v návaznosti na občanský zákoník.

K bodu 147 – k § 79a odst. 1 písm. c):

Legislativně technická úprava v návaznosti na doplnění písmene e) v § 79a odst. 1.

K bodům 148 a 149 - k § 79a odst. 1 písm. d) a e):

Podle stávajícího znění ustanovení § 79a odst. 1 písm. d) zákona o matrikách se fyzická osoba dopustí přestupku tím, že určí otcovství souhlasným prohlášením rodičů k témuž dítěti opakovaně před jiným matričním úřadem, zastupitelským úřadem České republiky nebo před soudem. Navrhuje se doplnění uvedeného ustanovení o novou skutkovou podstatu přestupku, kdy přestupkem je též nepravdivé prohlášení učiněné při určování otcovství souhlasným prohlášením, že neprobíhá soudní řízení o určení otcovství k tomuto dítěti. Jde o promítnutí nově navrhované povinnosti při souhlasném prohlášení rodičů o určení otcovství.

K bodu 150 - k § 82 odst. 2:

Dochází k upřesnění stávající právní úpravy. Zasílání kopie úmrtního listu soudu namísto jeho originálu ze strany matričních úřadů vytvoří prostor pro efektivnější a rychlejší odesílání dokumentů a současně usnadňuje související administrativní úkony.

K bodům 151 a 152 – k § 83 odst. 1, 2 a 3:

Ustanovení zohledňuje zjednodušení oznamovací povinnosti mezi matričními úřady se zavedením matričního informačního systému. Oznámení o provedení zápisu do matriční knihy, který je třeba dále zapsat do knihy vedené jiným matričním úřadem, zasílají dosud matriční úřady datovou schránkou a doprovodné dokumenty poštou. Matriční informační systém umožní notifikaci příslušnému matričnímu úřadu, že vznikl nový zápis, který je třeba zapsat do jím vedené matriční knihy. Preferováno je zasílání doprovodných dokumentů převedených do elektronické podoby autorizovanou konverzí. Ustanovení cílí na rychlejší odesílání postoupených žádostí zastupitelskými úřady, které dosud byly odesílány pouze prostřednictvím listinné pošty. Za pomoci metody autorizované konverze si žádost, včetně všech příložených listin zachová svou originalitu a elektronickou cestou se výrazně urychlí předání žádosti matričnímu úřadu. Obdobně i pro zastupitelské úřady České republiky podle ustanovení § 4c.

K bodu 153 - k § 86 odst. 2:

Podle stávajícího znění ustanovení § 86 zákona o matrikách fyzická osoba, která má v matriční knize zapsána k 31. prosinci 1949 dvě jména, může před matričním úřadem prohlásit, že bude tato jména užívat. Má-li v této matriční knize zapsána více než dvě jména, může před matričním úřadem prohlásit, které jméno z těchto zapsaných jmen bude užívat jako druhé. Toto prohlášení se činí před matričním úřadem příslušným podle místa trvalého pobytu fyzické osoby, nebo matričním úřadem, v jehož knize narození jsou jména zapsána. Nyní se nově navrhuje umožnit této fyzické osobě učinit prohlášení o užívání druhého jména před kterýmkoli matričním úřadem.

K bodu 154 - k § 87:

K odstavci 1 - Jde o legislativně technickou úpravu – do stávajícího ustanovení jsou doplněna ustanovení, která jsou návrhem nově vkládána do zákona o matrikách, případně přečíslována atd.

K odstavci 2 - V novém odstavci 2 se staví najisto povaha matričních dokladů a dalších dokladů vydávaných podle zákona o matrikách. V praxi panují nejasnosti, zda jde o doklady ve smyslu § 151 správního řádu, nebo o jiné úkony – doklady *sui generis* vydávané podle zákona o matrikách.

Předkladatel zastává názor, že doklady vydávané podle zákona o matrikách nejsou doklady podle § 151 správního řádu. Vychází z toho, že doklady podle § 151 správního řádu jsou konstitutivními správními akty, kterými se žadateli zakládá nějaké právo. Doklady vydávané podle zákona o matrikách však mají vesměs deklaratorní charakter – pouze osvědčují existenci nějaké události nebo skutečnosti. Jde o obdobnou situaci jako u občanského průkazu. Viz k tomu též VEDRAL J. Správní řád. Komentář, 2. vydání, BOVA POLYGON, Praha 2012.

K bodu 155 – k § 89:

Legislativně technická úprava související s nabytím účinnosti ustanovení zavádějícím matriční informační systém. S účinností od 1. ledna 2027 již nebude tvořit sbírku listin podle § 8 odst. 1 též výtisk počítačového záznamu, jako tomu bylo v období od 1. ledna 2006.

K bodu 156 - k § 91 odst. 2 písm. c):

Podle stávajícího znění ustanovení § 91 odst. 2 se křestní list považuje za veřejnou listinu prokazující narození za předpokladu, že obsahuje údaje uváděné v době jeho vydání v rodném listu a byl vydán do 31. prosince 1949. Nyní se nově navrhuje doplnit, že křestní list je veřejnou listinou prokazující narození při současném splnění podmínky, že nedošlo ke změně skutečností v něm uvedené (např. v důsledku změny jména a příjmení, osvojení, určení/popření otcovství atd.).

K bodům 157 až 161 - k § 96 písm. d), f), k), n) a o):

Zásah do zmocňovacího ustanovení je navrhován ze dvou důvodů.

Prvním je zpřesnění formulace v návaznosti na rušení a zavádění legislativních zkratk v novele – tyto úpravy mají legislativně technický ráz a týkají se písmen d) a nového k).

Druhým důvodem je reagování na zavedení matričního informačního systému a obsah tohoto systému. Zákon tak zaprvé rozšiřuje zmocnění upravit ve vyhlášce k matričnímu zákonu vzory elektronické podoby matričních dokladů, vzory souhlasného prohlášení rodičů o určení otcovství a dále vzory prohlášení manžela matky dítěte, popřípadě jejího bývalého manžela, muže, který tvrdí, že je otcem dítěte, a matky dítěte. Zadruhé rozšiřuje zmocnění na stanovení výčtu matričních tiskopisů, o nichž budou vedeny údaje v evidenci matričních tiskopisů (půjde jen o tzv. přísně zúčtovatelné matriční tiskopisy). V neposlední řadě se zmocnění rozšiřuje o stanovení postupu pro zapisování do matričního informačního systému.

K bodu 162 - k § 96 odst. 2 (účinnost od 1. ledna 2025):

S ohledem na potřebu zajištění kompatibility všech matričních údajů vedených matričními úřady pomocí výpočetní techniky a jejich přenesení do matričního informačního systému se Ministerstvu vnitra doplňuje zmocnění stanovit datový formát a strukturu dat matričních událostí, matričních skutečností, změn a oprav vedených pomocí výpočetní techniky formou národního standardu pro elektronické vedení matriky. V tomto národním standardu bude stanoven také harmonogram předávání údajů vedených matričními úřady podle § 6 odst. 2 (ve znění před 1. lednem 2027) do centrálního úložiště matričního informačního systému – viz odůvodnění k čl. II bodu 5.

K bodu 163 - k § 96 odst. 2 (účinnost od 1. ledna 2027):

Doplňuje se zmocnění pro Ministerstvo vnitra, aby vyhláškou stanovilo seznam zastupitelských úřadů, které budou připojeny na matriční informační systém a budou tedy moci provádět úkony podle § 4c novely zákona o matrikách. Seznam bude stanoven na základě dohody mezi Ministerstvem vnitra a Ministerstvem zahraničních věcí.

K Čl. II – Přechodná ustanovení

K bodu 1 (účinnost od 1. července 2023)

Navrhuje se, aby podání učiněná před účinností tohoto zákona byla vyřizována podle dosavadních předpisů.

K bodům 2 a 3 (účinnost od 1. července 2023)

Podle stávajícího znění ustanovení § 68 odst. 2 zákona o matrikách se rodným příjmením rozumí příjmení uvedené v knize narození při narození dítěte, určení otcovství nebo osvojení do nabytí svéprávnosti dítěte a v souvislosti se změnou pohlaví. V případě popření otcovství tak striktní gramatickou (jazykovou) metodou výkladu dospějeme ke zcela absurdním situacím, kdy rodným příjmením dítěte je příjmení muže, ke kterému toto dítě nemá žádný právní vztah, neboť rozsudkem soudu bylo určeno, že tento muž otcem dítěte není. Např. dítě narozené mimo manželství nese v souladu s dohodou rodičů při určení otcovství příjmení po otci (Tomáš Novotný). Následně otec dítěte (Novotný) popře otcovství k tomuto dítěti. Po popření otcovství dítě nese v souladu s platnou právní úpravou příjmení matky, které měla v době jeho narození (Tomáš Svoboda).

Rodné příjmení dítěte však v tomto případě zůstává „Novotný“ (Tomáš Svoboda, roz. Novotný), a toto matrikář uvede též do poznámky rodného listu. Do stávajícího ustanovení § 68 odst. 2 zákona o matrikách se proto navrhuje doplnit, že rodným příjmením se rozumí příjmení při popření otcovství do nabytí svéprávnosti dítěte. Navrhovaným přechodným ustanovením se umožní fyzické osobě, resp. zákonným zástupcům dítěte, požádat o provedení opravy matričního zápisu a vydání rodného listu, na němž bude uvedeno její původní rodné příjmení.

K bodu 4 (účinnost od 1. ledna 2025)

Ustanovení vyjadřuje pravidlo, že se bude ode dne jeho přijetí vztahovat národní standard pro elektronické vedení matriky se vztahovat na všechny záznamy vedené pomocí výpočetní techniky již od roku 2006 (tedy v obou zněních § 6 odst. 2, jak účinném před 1. lednem 2025, tak před 1. lednem 2027). Odpovědnost za úpravu svých systémů, aby sdílely data v jednotném formátu, budou mít jednotlivé matriční úřady, které údaje elektronicky vedou. Data budou potom přenesena do matričního informačního systému jako již kompatibilní.

K bodu 5 (účinnost od 1. ledna 2025)

Ustanovení upravuje harmonogram přenosu údajů z dosavadních systémů jednotlivých matričních úřadů (vedených pomocí výpočetní techniky podle současného znění § 6 odst. 2) do matričního informačního systému (do jeho centrálního úložiště). Vzhledem k tomu, že právní úprava matričního informačního systému ještě nebude účinná, je povinnost matričních úřadů předat údaje formulována ve vztahu k Ministerstvu vnitra jakožto správci matričního informačního systému.

K předávání bude docházet v období od 1. ledna 2025, kdy předmětné ustanovení nabyde účinnosti (stejně jako národní standard pro elektronické vedení matriky) a kdy již bude zprovozněno centrální úložiště matričního informačního systému.

Pro předání údajů bude stanovena lhůta 2 let, tedy do spuštění plného provozu matričního informačního systému k 1. lednu 2027, přičemž harmonogram předávání stanoví národní standard pro elektronické vedení matriky.

Ustanovení též deklaruje, součástí přenosu dat může být jejich doplnění skenem (digitální kopii) příslušného zápisu v matriční knize). Toto ustanovení je formulováno s ohledem kapacity matričních úřadů jako fakultativní. Po nabytí účinnosti celé právní úpravy

matričního informačního systému se na pořizování skenů bude vztahovat § 6 odst. 4 (incidenční skenování).

K bodu 6 (účinnost od 1. ledna 2027)

Upravuje se vytvoření seznamu odborně doložených jmen s pomocí jmen, která byla zapsána do matriční knihy na základě dokladu vydaného znalcem nebo na základě odborných podkladů od příslušného odborného subjektu (nebo opět znalce) již před zřízením tohoto seznamu. Stanoví se proto lhůty matričním úřadům pro předání jmen k zápisu i Ministerstvu vnitra k provedení zápisu do seznamu. Při zápisu těchto jmen ještě Ministerstvo vnitra dodatečně ověří, zda jména splňují požadavky aktuálního znění zákona o matrikách, a tedy je možné je uvést v tomto veřejně přístupném seznamu.

Pozn.: Je zachována struktura návrhu zákona jako u materiálu, který byl následně předložen Poslanecké sněmovně jako sněmovní tisk č. 593. Odbor vládní legislativy v roce 2019 v době jeho projednávání doporučil materiál strukturovat jako novelu zákona o matrikách, občanského zákoníku a dalších zákonů.

ČÁST DRUHÁ – změna občanského zákoníku

K Čl. III

K bodu 1 – k § 458:

V kontextu změn navrhovaných v ustanoveních § 485, 780 a 785 se navrhuje explicitně vyloučit, aby zákonný zástupce a opatrovník mohl za zastoupeného a opatrovance právně jednat v záležitostech týkajících se určování a popírání rodičovství. K teoretickým i praktickým důvodům pro tuto změnu srovněj důvodovou zprávu k těmto ustanovením (zejm. § 780).

K bodům 2 až 4 - k § 483:

Navrhuje se vypustit zákonem předvídanou možnost, podle níž může opatrovník se souhlasem soudu vyslovit souhlas se změnou osobního stavu opatrovance. Tuto úpravu lze již v kontextu platného práva vnímat jako obsoletní.

Podle ust. § 458 OZ totiž platí, že zákonný zástupce nebo opatrovník není oprávněn za zastoupeného právně jednat v záležitostech týkajících se vzniku a zániku manželství, výkonu rodičovských povinností a práv, jakož i porízení pro případ smrti nebo prohlášení o vydědění a jejich odvolání. Opatrovník rovněž není podle ust. § 812 OZ oprávněn dát za rodiče souhlas k osvojení (Srov. Smolíková, K. in Melzer, F., Tégl, P. a kol. Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655 – 975. Praha: Leges, 2016, s. 1134. Odlišný názor zaujímá P. Sedlák in Hrušáková, M., Králíčková, Z., Westphalová, L. a kol.: Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 666 – 667). Změna se navrhuje v kontextu změn ust. § 780 a 785, u nichž se navrhuje vypustit možnost, aby opatrovník činil za opatrovance další právní jednání osobní povahy (určování a popírání otcovství).

K bodům 5 a 6 - k § 661:

Navrhuje se umožnit manželům, kteří si ponechali svá příjmení, učinit i později prohlášení, že příjmení jednoho z manželů bude příjmením společným, k němuž bude druhý připojovat své dosavadní příjmení. V tomto smyslu se jedná o rozšíření již existující možnosti učinit i po uzavření manželství prohlášení, že se dohodli na společném příjmení jednoho z nich. Vychází se z toho, že není důvodné limitovat volbu příjmení podle § 660 písm. c) občanského zákoníku okamžikem sňatečného obřadu. Naopak je třeba zohlednit, že se preference ve volbě příjmení mohou v průběhu věku měnit. Dále se navrhuje v občanském zákoníku explicitně zakotvit, že v případě volby podle § 660 písm. c) občanského zákoníku mohou manželé i po uzavření manželství společně prohlásit, že ten, který ke společnému příjmení připojuje své dosavadní příjmení, od jeho užívání upouští. Tato možnost je v současnosti obsažena v ustanovení § 70 odst. 2 zákona o matrikách, které však svou povahou náleží do občanského zákoníku, neboť upravuje hmotněprávní předpoklady pro upuštění od připojovaného příjmení. Konečně se navrhuje umožnit manželům, kteří mají společné příjmení, učinit i později prohlášení, že jeden z nich bude ke společnému příjmení na druhém místě připojovat příjmení, které měl před uzavřením manželství. Předně se tím má

manželům, kteří uzavřeli manželství v době, kdy nebyla možná dohoda snoubenců podle nynějšího ustanovení § 660 písm. c) občanského zákoníku, umožnit učinit prohlášení o takové dohodě. Rovněž v případech manželů, kteří již takovou možnost měli, ale nevyužili ji a dohodli se při uzavření manželství na společném příjmení, může mít tato možnost své legitimní využití. Opět se vychází z předpokladu, že se preference ve volbě příjmení mohou v průběhu života měnit (např. ohled na rodiče manžela).

K bodům 7 až 11 - k § 777:

Navrhuje se rozšířit využití existující možnosti zjednodušeným způsobem konsenzuálně vyloučit domněnku otcovství svědčící manželu matky a současně založit vyvratitelnou domněnku svědčící jinému muži, který je biologickým otcem dítěte. Cílem je umožnit dosáhnout co nejdříve a pokud možno co nejméně zatěžujícím způsobem pro všechny zúčastněné souladu mezi právním rodičovstvím na jedné straně a biologickým a sociálním rodičovstvím na straně druhé. Praktické zkušenosti ukazují, že možnost souhlasného prohlášení matky, matrikového otce a jiného muže podle § 777 občanského zákoníku nemusí nalézt své uplatnění pouze v životních situacích ústících v rozvod manželství.

Požadavek na rozvod manželství se jeví jako nedůvodně omezující v případech, kdy spolu manželé již intimně nežijí, avšak mají i nadále legitimní důvody v manželství setrvat (např. ohled na dříve narozené děti či náboženské důvody atd.). Vyloučit nelze ani případy, kdy je řízení o rozvod zahájeno, ale soud manželství nerozvede. V těchto případech manželům v současnosti nezbyvá než absolvovat zdlouhavé a nákladné řízení o popření první domněnky podle § 785 občanského zákoníku. Podmíněnost určení otcovství podle § 777 občanského zákoníku existencí pravomocného rozhodnutí o rozvodu nadto nedůvodně komplikuje situaci i manželům, kteří se rozvést chtějí, i dětem, o něž se jedná. Narodí-li se dítě ještě před nabytím právní moci rozhodnutí o rozvodu manželství, nutí je povinná posloupnost jednotlivých řízení v rámci řešení rozvodu, aby nejprve absolvovali řízení o úpravě poměrů nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu. Dojde-li přitom nedlouho poté k popření otcovství manžela a určení otcovství jiného muže, ukáže se zpětně proběhlé řízení o úpravě poměrů dítěte jako nadbytečné a oddalující samotný rozvod i určení otcovství. Také řízení o rozvod může velmi podstatně a bez nutné souvislosti oddálit určení otcovství jiného muže než manžela. I když zákon limituje podání návrhu podle § 777 občanského zákoníku roční lhůtou od narození dítěte, k určení otcovství nemůže dojít, dokud rozhodnutí o rozvodu nenabude právní moci. K tomu však může dojít z důvodů čekání na rozvod manželů i mnohem později než rok po narození dítěte. Má-li navrhouvanou úpravou dojít ke zrušení podmíněnosti určení otcovství podle § 777 občanského zákoníku rozvodem manželství, jeví se jako logické umožnit daným postupem určení otcovství také k dítěti ještě nenarozenému. To je ostatně i v souladu se sledovaným požadavkem vyřešit celou záležitost v zájmu dítěte i všech zúčastněných pokud možno co nejdříve a za co nejméně zatěžujících okolností. Jako alternativu k určení otcovství podle § 777 občanského zákoníku v řízení před soudem se rovněž navrhuje stanovit možnost realizovat tento proces před matričním úřadem. Vychází se přitom z toho, že určení otcovství daným způsobem může pro zainteresované osoby představovat poměrně citlivou a intimní záležitost, pročež nemusejí být vždy ochotny absolvovat mnohdy subjektivně stresující soudní řízení. Tato skutečnost by však neměla být na překážku hlavnímu zájmu, jímž je soulad mezi biologickým a právním rodičovstvím.

V tomto ohledu je třeba také podotknout, že ani v současnosti není v daném případě rozhodující právní skutečností pro popření a určení otcovství soudní rozhodnutí. Rozhodnou právní skutečností je již prohlášení manžela matky, že není otcem dítěte, a prohlášení muže, který tvrdí, že jím je, k nimž se matka připojí. Soud slovy důvodové zprávy k občanskému zákoníku pouze „prohlášení přijímá, čímž je validuje – dává vrchnostenské dobrozdání, že

prohlášení odpovídá skutečnosti a že vůle žádné ze zúčastněných osob nebyla nepřipustným způsobem ovlivněna, ať už jakkoli, resp. kýmkoli“.

Soud přitom v daném případě nijak samostatně nevyšetřuje okolnosti, které se jinak zkoumají v řízení o určení otcovství podle třetí domněnky (soulož v rozhodné době – § 783 občanského zákoníku), popřípadě v řízení o popření otcovství podle § 786 občanského zákoníku (skutečnost, že je vyloučeno, aby manžel matky byl otcem dítěte). S ohledem na velmi omezený charakter činnosti soudu, při které neuplatňuje své rozhodovací pravomoci, se lze domnívat, že příslušné veřejnoprávní osvědčení formální bezvadnosti činěných prohlášení mohou poskytnout i matriční úřady. Lze se domnívat, že obdobně jako jsou tyto orgány kompetentní přijmout souhlasné prohlášení podle § 779 občanského zákoníku, mělo by jejich zapojení být dostatečnou zárukou ochrany proti možnému zneužití i v navrhovaném případě. Výlučná pravomoc soudu by měla být vyhrazena pouze případům zvláště zranitelných osob (nezletilí a osoby omezené ve svéprávnosti), u nichž je třeba kvalifikovanějším způsobem zkoumat jejich vůli a okolnosti, za nichž je projevoována.

K bodu 12 - k § 778:

Navrhuje se postavit najisto, že domněnka otcovství svědčící muži, který dal souhlas k umělému oplodnění, se uplatní i tehdy, narodí-li se dítě do uplynutí třístého dne poté, co manželství zaniklo nebo bylo prohlášeno za neplatné. Stávající díkce je ve vztahu k těmto případům nejasná, neboť stanoví, že se uplatní jen u „ženy neprovdané“, doslova čteno u ženy svobodné. Pochybnosti však panují u ženy, jejíž manželství zaniklo nebo bylo prohlášeno za neplatné (rozvedené, ovdovělé), narodilo-li se dítě do třístého dne po zániku manželství, kdy by se jinak uplatnila první domněnka svědčící jejímu bývalému manželovi.

K bodu 13 - k § 780:

Navrhuje se vypustit zákonem předvídanou možnost, podle níž může za zletilého, který není plně svéprávný, činit za určitých okolností souhlasné prohlášení o určení otcovství podle § 779 OZ jeho opatrovník. Tuto úpravu nelze považovat za vhodnou z několika důvodů. Předně souhlasné prohlášení o určení otcovství je právním jednáním osobní povahy, neboť se týká osobního statusu člověka. Již jen pro tento svůj charakter je třeba vnímat možnost nahrazení projevu vůle jinou osobou za pochybnou. Osobní povahu má však dané právní jednání také z čistě praktického důvodu. Pouze osoba, již se prohlášení týká, totiž může mít vědomost o intimních skutečnostech zakládajících její genetické rodičovství (typicky o souloži). Také proto není případné, aby mohl být příslušný projev vůle nahrazován někým jiným. Konečně je třeba vnímat tuto úpravu za nesystémovou ve vztahu k řešení obdobných právních případů. U nezletilých, kteří nejsou plně svéprávní, se možnost prohlášení zákonným zástupcem nepřipouští (§ 779 odst. 2 OZ). Taktéž podle ustanovení § 781 OZ, nemůže-li matka pro duševní poruchu posoudit význam svého prohlášení nebo je-li opatření jejího prohlášení spojeno s těžko překonatelnou překážkou, není možné určit otcovství souhlasným prohlášením. Ze stejných důvodů kritizuje obsah stávající úpravy také odborná literatura (Srov. Šínová, R. in Melzer, F., Tégl, P. a kol. Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655 – 975. Praha: Leges, 2016, s. 913 – 914 a Králíčková, Z. in Hrušáková, M., Králíčková, Z., Westphalová, L. a kol.: Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 548). Napříště by mělo platit, že je třeba vždy před soudem, a to v rámci činění zmíněného prohlášení, individuálně zjišťovat schopnost zletilé osoby, která není plně svéprávná, učinit společné prohlášení o určení otcovství. Pokud toho tato osoba nebude schopna, může o otcovství rozhodnout soud dle třetí domněnky za podmínek ust. § 783 OZ.

K bodu 14 - k § 785:

Navrhuje se vypustit možnost, aby za zletilou osobu, jejíž svéprávnost byla omezena, popíral její otcovství u soudu pro tento účel jmenovaný opatrovník. Důvody pro tuto změnu jsou shodné s těmi, pro něž se navrhuje v ust. § 780 vyloučit nahrazení společného prohlášení o určení otcovství opatrovníkem člověka (viz důvodová zpráva ke změně § 780).

K bodu 15 - k § 790 odst. 2:

Legislativně technická úprava.

K bodům 16 a 17 - k § 835:

V § 835 odst. 1 občanského zákoníku se předně navrhuje opravit věcné nesprávnosti tohoto ustanovení. Těch je v současnosti několik a do značné míry se kryjí s nesprávnostmi výchozího ustanovení o příjmení dítěte narozeného manželům podle § 860. Ustanovení § 835 předpokládá, že společný osvojenec má „příjmení, které bylo určeno pro jejich děti při uzavření manželství“.

Při uzavření manželství se však příjmení pro společné děti manželů určuje prohlášením snoubenců pouze tehdy, ponechají-li si snoubenci svá dosavadní příjmení. Jinak by mělo ze zákona platit, že dítě má společné příjmení manželů, aniž by tak bylo třeba zvlášť určit. Dané ustanovení dále nereflektuje ani eventualitu předvídanou ustanovení § 860 odst. 2, kdy zvláště u manželství uzavřených v zahraničí není vyloučeno, že si manželé ponechají svá dosavadní příjmení, ale zároveň při sňatečném obřadu neučinili prohlášení o příjmení svých společných dětí. V takovém případě bude třeba i v souvislosti s osvojením „zvolit“ osvojení příjmení jednoho z osvojitelů. Konečně ustanovení § 835 odst. 1 nepřesně fixuje okamžik rozhodný pro stanovení příjmení společného osvojení k okamžiku uzavření manželství. Existuje nicméně řada případů, kdy je příjmení pro společné děti (osvojení) manželů po uzavření manželství změněno (pozdější dohoda manželů na užívání společného příjmení, změna společného příjmení, změna příjmení manžela, jehož příjmení bylo určeno jako příjmení pro společné děti, upuštění od užívání více příjmení). Další navrhované změny v ustanovení § 835 odst. 1 a 2 mají dva hlavní cíle. Předně důsledně promítnout do úpravy změny příjmení v případě osvojení obecnější požadavek, podle něhož by mělo dítě, které dosáhlo určitého věku, se změnou příjmení souhlasit.

Tento požadavek vychází z předpokladu, že příjmení člověka tvoří svébytný prostředek jeho (sebe)identifikace (tím spíše s postupujícím věkem), který nemusí být nutně spojen či ovlivněn osvojením. Jakkoli osvojením zaniká poměr mezi osvojenecem a původní rodinou, dosavadní příjmení osvojení není nutné vnímat jen ve vazbě na původní rodinu, ale především ve vazbě na osobní historii osvojení. Cílem osvojení přitom nemusí být nezbytně budování nové identity vůči třetím osobám, spíše jen vytvoření vzájemného poměru osvojení a osvojitele, jehož význam navenek postupně slábne (i s ohledem na postupně nabývanou svéprávnost dítěte). V případě změny příjmení v souvislosti s osvojením se předně navrhuje vyjasnit, že na rozdíl od úpravy v jiných případech (§ 863) je relevantní věková hranice dána dovršením dvanácti let, od kdy se vyžaduje osobní souhlas dítěte i se samotným osvojením (§ 806 občanského zákoníku). U dětí mladších by měla být naopak změna příjmení jako tradiční důsledek osvojení ponechána. S promítnutím požadavku na souhlas dítěte s jakoukoli změnou příjmení souvisí také přehodnocení konceptu, podle něhož v souvislosti s osvojením nebo jeho zrušením nevyhnutelně dochází ke změně příjmení. Nesouhlasí-li osvojenec se změnou svého příjmení, je v současnosti nucen příjmení osvojitele ke svému příjmení alespoň připojit. Napříště by však mělo být také připuštěno, aby si osvojenec v takovém případě ponechal své dosavadní příjmení. Druhým hlavním cílem je zrušení pravomoci soudu rozhodovat o změně příjmení v případě osvojení.

Obdobně jako v případě určování otcovství podle § 777 občanského zákoníku zde totiž soud neplní roli orgánu uplatňujícího uvážení a své ryze rozhodovací pravomoci. I s ohledem na dikci ustanovení § 443 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních, podle něhož „v rozsudku, jímž se vyslovuje osvojení, uvede soud i příjmení, které osvojenec bude mít“, se činnost soudu omezuje toliko na osvědčení o určitých právních skutečnostech. Lze se tedy domnívat, že změna příjmení může být v případě dětí mladších 12 let pro bezpředmětnost zcela vyňata ze soudní pravomoci. U dětí, které dovršily 12 let, pak může být prohlášení osvojitele o případné změně příjmení činěno jako v jiných případech před matričním úřadem.

Reaguje se též na okamžik dovršení 12 let u osvojence.

K bodu 18 - k § 842:

Předně se navrhuje i do úpravy změny příjmení pro případ zrušení osvojení promítnout obecnější požadavek, podle něhož má právo o svém příjmení rozhodnout ten, kdo dosáhl věku, s nímž je spojována určitá rozumová a volní vyspělost (v případě osvojení se navrhuje ji stanovit na 12 let). Stávající možnost prohlásit, že si ponechá příjmení nabyté v souvislosti s osvojením, by měl mít tedy jen (bývalý) osvojenec, který dovršil dvanáct let. Bylo-li zrušeno osvojení u člověka mladšího dvanácti let, měl by mít příjmení, které měl před osvojením. Nadto se navrhuje vypustit pravomoc soudu rozhodovat o příjmení pro případ zrušení osvojení. Obecné důvody pro to jsou shodné s těmi, pro něž se navrhuje vypuštění této pravomoci v případě určování otcovství (§ 777) a změn příjmení v případě osvojení (§ 835). Specifické důvody jsou spojeny s problematičností dané úpravy, která se ukazuje zejména ve spojení s navazující úpravou § 443 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních a § 71a zákona o matrikách.

Předně není zřejmé, zda a v jakých případech soud musí v souvislosti se zrušením osvojení o příjmení osvojence rozhodnout a co se stane, když tak neučiní, ačkoli by měl. Dále není zřejmé, zda může osvojenec i po skončení soudního řízení, v němž soud rozhodl, že bude mít dřívější příjmení, učinit před matričním úřadem prohlášení, že si příjmení nabyté v souvislosti s osvojením ponechá.

Napříště se tedy navrhuje umožnit bývalému osvojenci, který dovršil 12 let, aby po zrušení osvojení před matričním úřadem prohlásil, že si ponechá příjmení nabyté v souvislosti s osvojením. Tuto možnost se v navazující úpravě ust. § 71a odst. 5 zákona o matrikách navrhuje omezit lhůtou 6 měsíců po zrušení osvojení. Nejpozději marným uplynutím této lhůty matriční úřad zapíše do knihy narození příjmení osvojence, které měl před osvojením (dříve tehdy, pokud se bývalý osvojenec práva ponechat si příjmení nabyté v souvislosti s osvojením vzdá).

K bodům 19 a 20 - k § 851:

Navrhuje se rozšíření spektra možností změn příjmení u osvojení zletilého včetně možnosti přijmout osvojitelovo příjmení. Byť charakter a právní následky osvojení zletilého nelze ztotožňovat s osvojením nezletilého, není rozumného důvodu těmto možnostem bránit, neboť pro ně mohou existovat legitimní důvody (ač ne nutně právní). Dále se navrhuje vypustit pravomoc soudu rozhodovat o změně příjmení v těchto případech. Tato změna má několik důvodů. Ke změně příjmení osvojence je primárně třeba, aby daný požadavek vznesl sám osvojenec (případně se souhlasem svého manžela) a osvojitel s ním projevil souhlas (případně se souhlasem svého manžela). Soud pak pouze formálně osvědčuje existenci těchto hmotněprávních předpokladů, neuplatňuje při tom jakoukoli diskreci či uvážení. Nevýhodou daného řešení je skutečnost, že ke změně příjmení osvojence nemůže tímto způsobem dojít po skončení řízení o osvojení zletilého, i kdyby byly všechny hmotněprávní předpoklady splněny (získány všechny souhlasy). Z tohoto důvodu se navrhuje umožnit změnu příjmení osvojence při splnění těchto předpokladů kdykoli po skončení řízení před matričním úřadem.

K bodům 21 až 24 - k § 860, 861 a 863:

Navrhuje se napravit technické nedostatky stávajícího ustanovení § 860 odst. 1 občanského zákoníku. Toto ustanovení nereflektuje, že prohlášení snoubenců o příjmení jejich společných dětí je činěno pouze v případě, že si snoubenci ponechají svá dosavadní příjmení (§ 661 odst. 1 občanského zákoníku).

Jinak však platí, že dítě bude mít společné příjmení manželů. Navrhuje se proto stávající textaci zpřesnit po vzoru § 38 odst. 1 zrušeného zákona o rodině, podle něhož platilo, že děti mají společné příjmení rodičů nebo příjmení jednoho z nich, určené dohodou při uzavření manželství. Nadto se však podobně jako v navrhovaném § 835 odst. 1 občanského zákoníku navrhuje reflektovat, že pro určení příjmení nemusí být rozhodné prohlášení rodičů při uzavření manželství, ale příjmení pro společné děti manželů v době jejich narození (v důsledku možné změny příjmení pro společné děti po uzavření manželství). Dále se navrhuje obdobně jako v případě osvojení promítnout do zákona požadavek, podle něhož by mělo dítě, které dosáhlo určitého věku (v tomto případě 15 let), souhlasit s případnou změnou svého příjmení. V tomto ohledu se navrhuje u těchto dětí opustit princip, podle něhož má změna příjmení pro ostatní děti manželů automaticky za následek změnu příjmení dříve narozeného dítěte.

Tato změna by měla být napříště podmíněna souhlasem dítěte. Požadavek na souhlas dítěte, které dovršilo 15 let, se navrhuje promítnout také ve vztahu ke změnám příjmení v důsledku popření rodičovství. Zároveň se pro tento případ navrhuje zakotvit také samostatné právo tohoto dítěte požádat o změnu příjmení. Vychází se přitom z předpokladu, že popření rodičovství může být často iniciováno rodičem, jehož příjmení dítě neslo, přičemž zde nemusí být po popření rodičovství dostatečná motivace na straně jediného rodiče, který popření rodičovství neinicioval, iniciovat změnu příjmení dítěte. Konečně se navrhuje zobecnit stávající pravidlo ustanovení § 863 občanského zákoníku, podle něhož by měla být nadále jakákoli změna osobního jména nebo příjmení dítěte, které dovršilo 15 let, podmíněna jeho souhlasem. V tomto ohledu by se mělo toto ustanovení stát obecnou klauzulí vztahující se na jakékoli změny příjmení či osobního jména. V současnosti se toto ustanovení vztahuje toliko na změny příjmení v návaznosti na uzavření manželství matky dítěte s jiným mužem, není-li otec dítěte znám. Daným zobecněním by se tak mělo vyhovět požadavkům vyplývajícím z čl. 12 Úmluvy o právech dítěte.

ČÁST TŘETÍ – změna zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

K Čl. IV

K § 11 odst. 2:

Technická změna souvisí se zavedením matričního informačního systému a nově umožňuje plnění oznamovací povinnosti matričních úřadů vůči České správě sociálního zabezpečení formou automatického přenosu dat mezi informačními systémy. Přesto však zachovává možnost plnění oznamovací povinnosti zasláním opisu úmrtního listu.

ČÁST ČTVRTÁ – změna zákona o státní statistické službě

K Čl. V

K § 15 odst. 2:

Technická změna umožní plnění zpravodajské povinnosti matričních úřadů vůči Českému statistickému úřadu elektronicky a eliminovat zasílání papírových formulářů, které

jsou vedle elektronické formy stále uplatňovány. Smyslem změny je urychlení přenosu informací a současně snížení administrativní zátěže matrikářů.

ČÁST PÁTÁ – změna zákona o evidenci obyvatel

K Čl. VI

K § 10 odst. 11:

Zákonem č. 270/2021 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o občanských průkazech, byl mimo jiné novelizován také zákon o evidenci obyvatel. V případě § 10 odst. 11 uvedeného zákona došlo kromě vyjasnění okruhu osob, na které lze aplikovat institut zastoupení členem domácnosti (tj. výhradně na osoby starší 18 let), rovněž ke zmírnění požadavků kladených na plnou moc v případech, kdy je při ohlašování změny místa trvalého pobytu zastupována osoba, která není stížena duševní poruchou. Toto zmírnění se však v praxi ukázalo jako problematické (s ohledem na jeho zneužitelnost), proto se navrhuje přistoupit k opětovnému zpřísnění, kdy při zastoupení osoby starší 15 let bude vyžadováno předložení zvláštní plné moci s úředně ověřeným podpisem zmocnitele. Navrhované ustanovení tak upravuje dva instituty, jednak institut zastoupení členem domácnosti, který lze aplikovat výhradně na osoby starší 18 let stížené duševní poruchou, jednak institut zastoupení na základě zvláštní plné moci, který lze aplikovat na osoby starší 15 let.

ČÁST ŠESTÁ – změna zákona o správních poplatcích

K Čl. VII

K bodu 1 - k položce 11 (osvobození, bod 4):

Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, neupravuje dohodu o příjmení osob vstupujících do partnerství. To znamená, že partneři budou po vstupu do partnerství užívat taková příjmení, se kterými do partnerství vstupovali. Podle ustanovení § 72 odst. 1 a 2 zákona o matrikách může partner požádat o povolení změny příjmení, přičemž podle zmíněného ustanovení se změna příjmení povolí zejména tehdy, jde-li o příjmení hanlivé, nebo směšné, nebo je-li pro to vážný důvod.

Tato změna příjmení je ale zpoplatněna správním poplatkem. Nově se proto navrhuje osvobodit od správního poplatku podle této položky změnu příjmení partnera za trvání partnerství na příjmení druhého partnera.

K bodu 2 - k položce 11 (poznámky):

Vzhledem k tomu, že se navrhuje napříště nepovolit změnu jména a příjmení dítěte svěřeného do náhradní rodinné péče, navrhuje se poznámku č. 3 u položky 11 vypustit.

K bodu 3 - k položce 12 písm. c):

Správní poplatky na úseku partnerství jsou upraveny v položce 12 sazebníku, uvedeného v příloze zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Na rozdíl od manželství, v sazebníku však není uveden žádný správní poplatek za vstup do partnerství mimo stanovenou dobu nebo mimo úředně určenou místnost. Vzhledem ke změnám v zákoně o matrikách, v němž je navrhováno režim místa a doby pro učinění prohlášení o vstupu do registrovaného partnerství sjednotit s obdobnou úpravou v případě uzavírání manželství (viz § 13a zákona o matrikách), navrhuje se sjednocení režimů

použít i v případě správního poplatku. Dále se navrhuje formulační úprava reflektující, že zákon o matrikách již nebude počítat s tím, že by se manželství (či nově i registrované partnerství) mělo uzavírat především v určené místnosti, neboť pro tyto účely může být určeno kterákoliv místo na území obce (viz navrhované změny v § 13a odst. 3 a 4 zákona o matrikách).

ČÁST SEDMÁ – změna zákona o ověřování

K Čl. VIII

K bodům 1 až 3 - k § 18 odst. 1 písm. a) a b):

Navrhuje se sjednocení textu zákona o ověřování s matričním zákonem, pokud jde o prokazování totožnosti fyzické osoby. V zákoně o ověřování se upřesňuje, že jako průkaz totožnosti se uznává též průkaz totožnosti občana smluvního státu Dohody o Evropském hospodářském prostoru nebo Švýcarské konfederace.

K bodu 4 – k § 18 odst. 1 písm. c):

Navrhuje se odstranit slova „České republiky“, aby byl název Ministerstva vnitra uveden v souladu s terminologií kompetenčního zákona.

ČÁST OSMÁ – změna zákona o zvláštních řízeních soudních

K Čl. IX

K bodům 1 až 3 - k § 416:

Navrhované změny jsou činěny v návaznosti na změny ustanovení § 777 občanského zákoníku - viz důvodová zpráva k tomuto ustanovení.

K bodům 4 a 5 - k § 443 a 451:

Navrhované změny jsou činěny v návaznosti na navrhované zrušení pravomoci soudu rozhodovat o příjmení v souvislosti s osvojením v případech podle § 835, 842 a 851 občanského zákoníku. K tomu srovnej důvodovou zprávu k těmto ustanovením.

K Čl. X - Přechodné ustanovení:

Navrhuje se, aby v případě podání návrhů na určení otcovství souhlasným prohlášením podle § 416 odst. 1 učiněných před účinností tohoto zákona, pokračoval soud v řízení i tehdy, nebylo-li pravomocně skončeno řízení o rozvod nebo neplatnost manželství.

ČÁST DEVÁTÁ – Účinnost

K Čl. XI

Navrhuje se dělená účinnost novely zákona – k 1. červenci 2023, 1. lednu 2025 a 1. lednu 2027.

Ustanovení týkající se novelizace občanského zákoníku a navazující terminologické i věcné změny v zákoně o matrikách nabudou účinnosti k 1. červenci 2023. Jde převážně o ustanovení, která byla obsažena již ve sněmovním tisku č. 593, a není důvodem jejich účinnost odkládat.

K 1. lednu 2025 nabude účinnosti první fáze elektronizace matrik v podobě sjednocení formátů zápisů v systémech vedených jednotlivými matričními úřady - doplnění § 6 odst. 2 a zmocnění k vydání národního standardu pro elektronické vedení matriky matriky. Stejně tak nabyde účinnosti přechodné ustanovení upravující předávání údajů do centrálního úložiště matričního informačního systému.

K 1. lednu 2027 nabudou účinnosti ustanovení zakotvující matriční informační systém a od tohoto data by měl systém být plně funkční.

Shrnutí harmonogramu nabytí účinnosti	
před 1. 7. 2023	publikace a nabytí platnosti novely zákona o matrikách
1. 7. 2023	nabytí účinnosti rodinně právní části novely zákona o matrikách (a souvisejících změn, včetně novely občanského zákoníku)
1. 1. 2024	vydání národního standardu – v rámci legisvakance (do 1. 1. 2025) doba na úpravu lokálních matričních systémů
1. 1. 2025	nabytí účinnosti zákonného ustanovení, podle kterého musí matriční úřady sdílet údaje v jednotném formátu stanoveném národním standardem (včetně zmocnění k jeho vydání)
1. 1. 2025 až 31. 12. 2026	přenos dat od matričních úřadů do centrálního úložiště podle harmonogramu v národním standardu
1. 1. 2027	nabytí účinnosti ustanovení zákona o matričním informačním systému a jeho spuštění